

**UCHWAŁA NR XXX/211/23
RADY POWIATU W SUWAŁKACH**

z dnia 27 października 2023 r.

w sprawie uchwalenia „Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej Powiatu Suwalskiego na lata 2023-2027”

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3 i art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1526, z 2023 r. poz. 572) oraz art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249, z 2023 r. poz. 289, 535, 1606), Rada Powiatu w Suwałkach uchwala co następuje:

§ 1. Uchwala się „Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Powiecie Suwalskim na lata 2023-2027”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc uchwała nr XVII/120/21 Rady Powiatu w Suwałkach z dnia 30 września 2021 r. w sprawie uchwalenia „Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Powiatu Suwalskiego na lata 2021-2027”.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Marek Dziatkowski

**Powiatowy Program
Przeciwdziałania Przemocy Domowej
i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej
Powiatu Suwalskiego**

na lata 2023 - 2027

Spis treści

Wstęp	3
I. Podstawa prawna	3
II. Przemoc domowa – podstawy teoretyczne	10
III. Ogólnopolskie dane statystyczne dotyczące występowania przemocy domowej	12
IV. Dane statystyczne dotyczące występowania przemocy domowej w Powiecie Suwalskim	20
V. Charakterystyka podejmowanych działań profilaktycznych i pomocowych na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Suwałkach w Powiecie Suwalskim	33
VI. Wykaz miejsc pomocy dla mieszkańców Powiatu Suwalskiego w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej	38
VII. Analiza SWOT	39
VIII. Adresaci programu, Koordynator i partnerzy programu	40
IX. Cel główny, obszary działania i cele operacyjne programu	41
OBSZAR 1: Profilaktyka i edukacja społeczna	42
OBSZAR 2: Ochrona i pomoc osobom doznającym przemocy domowej	44
OBSZAR 3: Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc domową	46
OBSZAR 4: Podnoszenie kompetencji służb i podmiotów realizujących zadania oraz procedur współpracy	48
X. Przewidywane efekty i wskaźniki realizacji programu	49
XI. Źródła finansowania programu	49
XII. Ewaluacja i monitoring programu	49

*"Pomaganie jest sztuką. I tak jak każda inna sztuka wymaga pewnych umiejętności.
Jest także zdolnością okazywania empatii osobie szukającej pomocy.
Wczuwanie się umożliwia poznanie sytuacji drugiej osoby i dostrzeżenie zarówno jej ograniczeń, jak i tego, co
umożliwia jej wyjście poza nie.
My ludzie jesteśmy zdani pod każdym względem na pomoc innych.
Tylko dzięki niej możemy się rozwijać."
Bert Hellinger*

Wstęp

Przemoc jest zjawiskiem obecnym w naszym społeczeństwie i dotyka rodzin o różnym statusie społecznym. Przemocy domowej bardzo długo nie postrzegano jako poważnego zaburzenia w funkcjonowaniu rodziny, które może prowadzić do tragicznych skutków, w skrajnych przypadkach nawet do poważnych okaleczeń czy zabójstw. Ujawniano jedynie wyjątkowo okrutne i budzące sprzeciw społeczny pojedyncze zdarzenia z historii rodzin, w których doszło do tragedii zapominając, że dla wielu ludzi dom rodzinny jest miejscem zagrożenia, poniżenia, terroru, lęku i rozpacz. Przemoc domowa rodzi konsekwencje głębokie i szkodliwe, ujawniające się w postaci zaburzeń emocjonalnych w bliższej lub dalszej perspektywie czasowej.

Na zjawisko przemocy domowej można patrzeć z różnych punktów widzenia, przyjmując perspektywę indywidualną, systemową lub społeczną. Perspektywa indywidualna, to spojrzenie przez pryzmat osoby doświadczającej przemocy lub przez pryzmat osoby stosującej przemoc. Perspektywa systemowa to ukazanie możliwych form wsparcia dla osób uwikłanych w przemoc oraz opis metod wsparcia. Perspektywa społeczna zaś, to odbiór społeczny zjawiska przemocy domowej, postawy członków lokalnej społeczności wobec aktów przemocy, prospołeczność obywateli, czynniki mogące sprzyjać przemocy lub ją usprawiedliwiać.

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka: kształtuje osobowość, system wartości, światopogląd, styl i sposób życia. Ogromną rolę w prawidłowym funkcjonowaniu rodziny mają relacje pomiędzy rodzicami, które powinny być oparte na wzajemnym szacunku, zrozumieniu i miłości. Jeśli występują zaburzenia w tej sferze, role wewnątrzrodzinne także ulegają zaburzeniu, w konsekwencji następuje stopniowa dezorganizacja życia rodzinnego. Rodzina nie jest w stanie wypełniać podstawowych funkcji, łamane są zasady, a postępowanie poszczególnych jej członków staje się coraz bardziej destrukcyjne, niezgodne z normami moralnymi, społecznymi i prawnymi.

Przemoc domowa może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie.

Ponieważ przemoc domowa jest zjawiskiem bardzo złożonym i wieloaspektowym, dlatego też przeciwdziałanie temu zjawisku wymaga podjęcia działań o szerokim zakresie, które będą kompleksowo i długofalowo wspierać rodziny, w których ono występuje, a także będą zapobiegać powstawaniu i rozszerzaniu się dalszych form przemocy wobec najbliższych. Pomoc i wsparcie w momencie wystąpienia przemocy domowej wymagają współpracy wielu instytucji, służb i specjalistów.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej z dnia 29 lipca 2005 r. (t.j. Dz. U. z 2021 r, poz. 1249 ze zm.) zobowiązuje powiaty do opracowania i realizacji Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej.

Do zadań powiatu zapisanych w Ustawie należy w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej;
- 2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania

i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową;

- 3) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

- 1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla osób doznających przemocy domowej;
- 2) opracowanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową;
- 3) opracowywanie i realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;
- 4) wydawanie zaświadczeń o zgłoszeniu się osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programach, o których mowa w pkt 2 i 3, oraz o ich ukończeniu.

Przemoc domowa jest traumatycznym doświadczeniem dla osób jej doświadczających oraz świadków przemocy. Skutki przemocy dotyczą zarówno bezpośrednich szkód na zdrowiu psychicznym, fizycznym, jak i poważnych, długotrwałych problemów ujawniających się w życiu dorosłym. Długotrwała przemoc prowadzi do zaburzeń charakterystycznych dla osób przeżywających ekstremalne, traumatyczne doświadczenia. Osoby długotrwale przeżywające przemoc przystosowują się do roli ofiary i przestają się bronić. Konieczna jest wtedy pomoc z zewnątrz.

Na szczególnie poważne konsekwencje zachowań przemocowych narażone są dzieci. Doznają one przemocy nie tylko wtedy, gdy są bezpośrednio maltretowane lub zaniedbywane przez rodziców lub opiekunów. Cierpią także wtedy, gdy są świadkami przemocy dorosłych. Przemoc domowa wyrządza dzieciom wiele poważnych szkód, których skutki są odczuwalne w postaci różnych form niedostosowania społecznego. Ponadto, zachowania przemocowe są powielane i stanowią grupę zachowań podwyższonego ryzyka. Doświadczanie przemocy w dzieciństwie podwyższa ryzyko, że krzywdzone dzieci same staną się krzywdzącymi rodzicami. Przemoc domowa jest także trudnym problemem dla całego społeczeństwa. Destrukcyjna siła niszczy nie tylko system rodzinny, utrwała się i eskaluje oraz oddziałuje na całą społeczność. Niezbędne jest, zatem podejmowanie planowych działań mających na celu zapobieganie i zwalczanie przemocy domowej.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2021-2027 jest kontynuacją działań w przedmiotowym zakresie podejmowanych na terenie powiatu w poprzednim okresie programowym.

Opracowanie Programu, podobnie jak w jego poprzedniej edycji poprzedzone zostało rozpoznaniem skali zjawiska przemocy domowej na terenie poszczególnych gmin Powiatu Suwalskiego. Diagnozę opracowano na podstawie danych przedstawionych przez następujące instytucje: Komendę Miejską Policji w Suwałkach, Prokuraturę Rejonową w Suwałkach, Sąd Rejonowy w Suwałkach, gminne ośrodki pomocy społecznej z terenu Powiatu Suwalskiego, w tym: Zespoły Interdyscyplinarne w poszczególnych gminach, gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych oraz na podstawie danych dostępnych w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Suwałkach.

Aktualny Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Powiecie Suwalskim na lata 2021-2027 przyjmuje za główny cel - Zwiększenie skuteczności działań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Powiecie Suwalskim. Cele szczegółowe nawiązują do zadań określonych w Ustawie o przeciwdziałaniu przemocy domowej i nowego Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Program zakłada podejmowanie kompleksowych działań ukierunkowanych na profilaktykę, skuteczną ochronę i wsparcie

osób dotkniętych przemocą, skuteczne oddziaływania wobec osób stosujących przemoc oraz zwiększenie kompetencji osób pracujących w tym obszarze.

Podstawą działań systemowych są założenia, iż:

- przemoc domowa jest przestępstwem ściganym z urzędu,
- najważniejsze jest bezpieczeństwo osób doświadczających przemocy i zatrzymanie przemocy, bez tego pomoc jest zazwyczaj nieskuteczna,
- nie ma usprawiedliwienia dla przemocy domowej,
- nikt nie ma prawa stosować przemocy wobec drugiego człowieka,
- za przemoc zawsze odpowiedzialna jest osoba stosująca przemoc, bez względu na to, co zrobiła osoba doświadczająca przemocy,
- osoba doświadczająca przemocy domowej cierpi z powodu wielokrotnego urazu,
- zrozumiałe są wahania i niekonsekwencje w zachowaniu i decyzjach osoby doświadczającej przemocy, bowiem jest to jeden z objawów doznawanych urazów oraz konsekwencja bycia ofiarą przemocy domowej.

Ważne zasady etyczne, wszelkich prowadzonych działań programowych, wskazuje przyjęta w grudniu 1995 roku na II Ogólnopolskiej Konferencji na temat Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Deklaracja w Sprawie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, której treść jest następująca:

- 1) Każdy człowiek ma prawo do życia w środowisku rodzinnym wolnym od przemocy, która jest naruszeniem praw i dóbr osobistych.
- 2) Człowiek doświadczający przemocy nie może być za nią obwiniany.
- 3) Dzieci i młodzież mają prawo do wzrastania w bezpiecznym środowisku wolnym od przemocy, a obowiązkiem dorosłych jest im to zapewnić.
- 4) Każdy człowiek doświadczający przemocy ma prawo do pomocy prawnej, socjalnej, psychologicznej i medycznej, bez naruszania jego godności osobistej.
- 5) Każdy człowiek ma prawo do wiedzy potrzebnej do radzenia sobie z przemocą.
- 6) Każdy człowiek ma prawo do przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- 7) Każdy człowiek ma obowiązek udzielania pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.

Przemoc domowa we wszelkich dokumentach unijnych traktowana jest, jako łamanie praw człowieka.

W myśl art. 3 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka z 1948 r. „każdy człowiek ma prawo do życia, wolności i bezpieczeństwa swojej osoby”. Co więcej, art. 5 dodaje: „Nikt nie może być poddany torturom lub okrutnemu, nieludzkiemu albo upokarzającemu traktowaniu lub karaniu”.

Kształtowanie właściwego klimatu realizowania polityki opartej na poszanowaniu praw rodziny wymaga ścisłej współpracy wielu podmiotów i instytucji. Program kładzie duży nacisk na współdziałanie wszystkich instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej w Powiecie Suwalskim, stałą diagnozę problemów, odpowiednie przygotowanie kadr oraz usprawnienie procedur współpracy.

Działania zawarte w programie są kontynuacją stałej intensywnej pracy w Powiecie Suwalskim nad utworzeniem skutecznego systemu przeciwdziałania przemocy domowej. Realizacja programu powinna wydatnie przyczynić się do ograniczenia skali zjawiska oraz skutków stosowanej przemocy i jednocześnie do poprawy stanu bezpieczeństwa życia codziennego mieszkańców Powiatu Suwalskiego. Zaplanowane w Programie zadania obejmują lata 2021 – 2027, wynikają bezpośrednio z obowiązujących aktów prawnych i są przeznaczone do realizacji przez szereg instytucji w gminach i w powiecie. Wobec powyższego, w miarę potrzeb i sytuacji społecznej oraz z powodu zmian w obowiązującym prawie mogą ulegać korektom i udoskonaleniom.

I. Podstawa prawna

Każdemu społeczeństwu do prawidłowego jego funkcjonowania potrzebne są prawidłowo ukształtowane jednostki. Stąd każde społeczeństwo jest zainteresowane stworzeniem i prowadzeniem właściwej polityki rodzinnej, rozumianej jako całościowy kształt działań podejmowanych przez państwo, samorządy terytorialne, organizacje pozarządowe i inne podmioty w celu stworzenia odpowiednich warunków dla prawidłowego funkcjonowania rodzin i spełniania przez nie funkcji istotnych, zarówno dla ich członków, jak i dla całego społeczeństwa.

W związku z tym, od dawna na straży relacji rodzic dziecko stoi państwo, zobowiązane do tego na podstawie zarówno zapisów Konwencji o prawach dziecka z 1989 r. (Dz.U. z 1991 r., Nr 120, poz. 526 ze zm.) jak i postanowień ustawy zasadniczej, tj. Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm.). Zarówno Konwencja, jak i Konstytucja gwarantują tzw. prawa rodzicielskie i stanowią, iż w pierwszej kolejności za swoje dziecko odpowiadają rodzice (art. 18 Konwencji i art. 48 Konstytucji), a państwo pełni rolę wspierającą w funkcjonowaniu i wypełnianiu przez rodziców ich roli opiekuńczej wobec dzieci. W tym kontekście odpowiedzialność państwa ma charakter subsydiarny. Oznacza to, że w sytuacjach, gdy z różnych powodów jest zagrożone dobro dziecka, bo rodzice nie mogą (z powodu np. śmierci lub choroby, czy wyjazdu za granicę), albo nie potrafią (z powodu niezaradności życiowej), czy też nie powinni (z powodu patologii lub występującej przemocy wobec dziecka, w tym rażącego zaniedbywania swoich obowiązków rodzicielskich), sprawować bezpośredniej opieki nad swoim dzieckiem, państwo jest zobowiązane do „zapewnienia dziecku takich dóbr, których rodzice zapewnić mu nie mogą”, poprzez ustanowienie opiekuna prawnego lub umieszczenie dziecka w innej formie opieki zastępczej - rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej (art. 20 Konwencji), co jest poprzedzone ograniczeniem lub pozbawieniem rodziców władzy rodzicielskiej w stosunku do dziecka, w drodze postępowania sądowego.

Artykuł 19 Konwencji zawiera wyraźny nakaz, aby państwo podejmowało „wszelkie właściwe kroki w dziedzinie ustawodawczej, socjalnej oraz wychowawczej dla ochrony dziecka przed wszelkimi formami przemocy fizycznej bądź psychicznej krzywdy lub nadużyć, zaniedbania bądź niedbałego traktowania lub wyzysku”. Na podstawie tego zapisu na państwo została nałożona także odpowiedzialność „za ochronę dziecka przed negatywnymi skutkami konfliktu między jego rodzicami”.

Artykuł 72 Konstytucji RP zapewnia natomiast ochronę podstawowych praw dziecka, tj. prawa do opieki i ochrony zdrowia, zapewnienia szkolnictwa, zabezpieczenia praw socjalnych oraz pomocy udzielonej rodzicom w wykonywaniu ich obowiązków. Wskazuje, że „dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych”. Ponadto, każdy obywatel naszego kraju ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony praw dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

Obydwa dokumenty zawierają postanowienia zarówno Powszechnej Deklaracja Praw Człowieka uchwalonej przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w 1948 r., - która w art. 2 zapewnia każdej osobie, bez względu na rasę, kolor skóry, płeć równe korzystanie ze wszystkich praw i wolności, następnie w art. 3 gwarantuje każdemu człowiekowi prawo do życia i bezpieczeństwa osobistego, natomiast w art. 5 zakazuje poniżającego traktowania - jak i powstałej na jej bazie Deklaracji Praw Dziecka (przyjętej 20 listopada 1959 przez Zgromadzenie Ogólne ONZ), zawierającej 10 szczegółowo sprecyzowanych zasad praw dziecka.

Przemoc domowa jest niezaprzeczalnie pogwałceniem fundamentalnych praw człowieka, w tym również praw dziecka.

W Polsce przemoc domowa jest przestępstwem ściganym z różnych artykułów Kodeksu Karnego, w zależności od tego, czy ma charakter jednorazowego aktu przemocy, czy

powtarza się. Jeżeli przemoc ma charakter ciągły jest kwalifikowana jako przestępstwo znęcania się – z art. 207 kk (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1138 z ze zm.), który stanowi:

- § 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.
- § 1a. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą nieporadną ze względu na jej wiek, stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.
- §2. Jeżeli czyn określony w § 1 lub 1a połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.
- §3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1-2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Pomimo, iż w uregulowaniach Kodeksu Karnego przemoc domowa stanowi przestępstwo zagrożone karą pozbawienia wolności, zarówno w praktyce społecznej, jak i prawnej dotychczasowe zapisy zawarte w Kodeksie Karnym okazały się niewystarczające. W związku z tym, w celu zwiększenia skuteczności działań zarówno w kwestii zapobiegania samemu zjawisku przemocy domowej, jak i wobec osób stosujących przemoc domową 29 lipca 2005 r. uchwalono Ustawę o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 218 ze zm.), którą następnie znowelizowano ustawą z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r., poz. 535). Przyjęte zmiany weszły w życie z dniem 22 czerwca 2023 r.

Ustawa ta jest obecnie podstawowym dokumentem regulującym wszelkie działania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w naszym państwie. Zawiera ona zarówno kompleksową definicję zjawiska przemocy domowej, jak również określa szczegółowo zadania organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego każdego szczebla w zakresie przeciwdziałania przemocy. Reguluje również kwestię zasad postępowania wobec osób doznających przemocy domowej oraz wobec stosujących przemoc domową.

I tak, w świetle cytowanej ustawy do zadań własnych powiatu należy:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej;
- 2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
- 3) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

- 1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla osób doznających przemocy domowej;
- 2) opracowanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową;
- 3) opracowywanie i realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;
- 4) wydawanie zaświadczeń o zgłoszeniu się osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programach, o których mowa w pkt 2 i 3, oraz o ich ukończeniu.

Organy administracji rządowej i samorządowej mogą zlecać realizację zadań określonych w ustawie w trybie przewidzianym w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876) albo w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1057).

Efektywne współdziałanie organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego powinno zaowocować zwiększeniem skuteczności i dostępności pomocy dla osób uwikłanych w przemoc, zwiększeniem społecznej wrażliwości i zaangażowania w sprawy przeciwdziałania przemocy oraz pogłębianiem wiedzy społeczeństwa o zjawisku przemocy domowej i sposobach radzenia sobie z tym problemem.

Prawo polskie wobec problemu przemocy domowej

1. Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1249 ze zm.),
2. Uchwała Nr 248 Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 2022 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2023 (M.P. z 2021 r. poz. 235),
3. Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 165 ze zm.),
4. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks Karny (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 1138 ze zm.),
5. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1359 ze zm.),
6. Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (t.j. Dz. U. z 2022 poz. 2151 ze zm.),
7. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks Postępowania Karnego (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 1375 ze zm.),
8. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (t. j. Dz. U. z 2023 r. poz. 171 ze zm.)
9. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tj. Dz.U. z 2022 r. poz. 1526 ze zm.),
10. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2020 r., poz. 713 ze zm.),
11. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 40 ze zm.),
12. Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 991 ze zm.),
13. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób doznających przemocy domowej oraz wymagań kwalifikacyjnych wobec osób zatrudnionych w tych ośrodkach (Dz.U. z 2023 r., poz. 1158),
14. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (Dz.U. z 2023 r., poz. 1163),
15. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 22 czerwca 2023 r. w sprawie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wymagań kwalifikacyjnych wobec osób prowadzących te programy (Dz.U. z 2023 r., poz. 1166),
16. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie wzoru zaświadczenia o zgłoszeniu się do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wzoru zaświadczenia o ukończeniu tych programów, a także wzorów pouczeń w związku z uczestnictwem osób stosujących przemoc domową w tych programach (Dz.U. z 2023 r., poz. 1164),
17. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej (Dz.U. z 2023 r., poz. 1165),
18. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie (Dz.U. z 2011 r. Nr 81, poz. 448),

19. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy Domowej (Dz.U. z 2023 r., poz. 1161),
20. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. z 2011 r. Nr 209, poz. 1245),
21. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 października 2010 r. w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1759).

Prawo lokalne

1. Strategia Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2030,
2. Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie województwa podlaskiego na lata 2022-2027.

Dokumenty ONZ

1. Karta Narodów Zjednoczonych z 1945 r. art. 55
2. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka z 1948 r. art. 1,2,3,5
3. Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z 1966 r. art. 3, art. 10
4. Konwencja w sprawie eliminacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z 1979 r. art. 2, 16,
5. Deklaracja Wiedeńska i Program Działań z 1993 r.,
6. Deklaracja o eliminacji przemocy wobec kobiet z 1993 r.,
7. Deklaracja Pekijska i Platforma działania z 1995 r.,
8. Konwencja o Prawach Dziecka z 1989 r.

Dokumenty Unii Europejskiej

1. Dyrektywa 2012/29/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 października 2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW (Rz. Urz. UE L 315 z 14.11.2012, s. 57).
2. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/99/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie europejskiego nakazu ochrony (w sprawach karnych) (Dz. Urz. UE L 338 z 21.12.2011, s. 2). - Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011r. w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej zastępująca decyzję ramową Rady 2004/68/WSiSW (Dz. Urz. UE L 335 17.12.2011 r., s. 1),
3. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar (Dz. Urz. UE L 101 z 15.04.2011, s.1).

Dokumenty Rady Europy

1. Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy nr R (85)4 w sprawie przemocy domowej z 26 marca 1985 r.
2. Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy nr R (90)2 w sprawie reakcji społecznych na przemoc w rodzinie z 15 stycznia 1990 r.
3. Rekomendacja Rady Europy 1450 (2000) dotycząca przemocy wobec kobiet w Europie;
4. Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy Rec. (2002)5 w sprawie ochrony kobiet przed przemocą z 30 kwietnia 2002r.
5. Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej.

II. Przemoc domowa – podstawy teoretyczne

Definicja przemocy domowej

Przy definiowaniu zjawiska przemocy, teoretycy i praktycy, zajmujący się zarówno badaniem, jak i przeciwdziałaniem przemocy domowej, zwracają uwagę na wspólnie występujące elementy. A mianowicie: występowanie przemocy w relacjach z bliskimi zawsze dotyczy sytuacji nierównego układu sił, wykorzystania władzy i siły fizycznej przez silniejszego nad słabszym. Nie ma tu miejsca na podmiotowość - obie strony traktują się przedmiotowo, spoiwem związku jest lęk ofiary oraz manipulowanie tym lękiem przez sprawcę w celu jej kontrolowania i posiadania (bez liczenia się z prawami, potrzebami i pragnieniami osoby krzywdzonej) ¹.

Irena Pospiszyl wskazuje na dwa warunki, które muszą zaistnieć jednocześnie, aby można było mówić o przemocy: po pierwsze, przemoc musi służyć realizacji celów sprawcy, po drugie przemoc jest wtedy, gdy istnieje nierównowaga sił, jest nadużyciem przewagi fizycznej lub społecznej, po to aby wymusić na drugim człowieku określone zachowanie. Autorka przemocą określa wszystkie „nieprzypadkowe akty naruszające osobistą wolność jednostki, które przyczyniają się do fizycznej albo psychicznej szkody drugiego człowieka i które wykraczają poza społeczne normy wzajemnych kontaktów międzyludzkich” ².

Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1249 ze zm.) mówiąc o przemocy domowej należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej;

Przemoc domowa charakteryzuje się tym, że:

- **jest intencjonalna** – tzn. jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary,
- **siły są nierównomierne** – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą,
- **narusza prawa i dobra osobiste** – osoba stosująca przemoc domową wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa osoby doznającej przemocy domowej itd. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.,
- **powoduje cierpienie i ból** – osoba stosująca przemoc domową naraża zdrowie i życie osoby doznającej przemocy domowej na poważne szkody, doświadczenie bólu i cierpienia, sprawia, że osoba doznająca przemocy domowej ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Formy przemocy:

Przemoc fizyczna - popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielenie koniecznej pomocy, itp.

¹ W. Badura – Madej, Wybrane zagadnienie interwencji kryzysowej, Warszawa 1996, s. 118.

² I. Pospiszyl, Razem przeciwko przemocy, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 1999, s. 16.

- Przemoc psychiczna** - wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb, itp.
- Przemoc seksualna** - wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych, itp.
- Przemoc ekonomiczna** - odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych materialnych potrzeb rodziny, itp.
- Zaniedbanie** - zjawisko społeczne, które odnosi się w szczególności do relacji dziecko – rodzic. Charakteryzuje je niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych dziecka oraz brak zapewnienia właściwej uwagi i troski rodzicielskiej.

Rodzaje przemocy

- Przemoc gorąca** - charakteryzuje się agresją słowną i fizyczną, związana jest z odreagowywaniem emocji na osobach najbliższych.
- Przemoc chłodna** - jest pozbawiona gwałtownych wybuchów, emocji, przypomina raczej realizację z góry zaplanowanego scenariusza, często stosowana w imię fałszywie pojmowanych „wyższych celów” np. konsekwentnego wychowywania dziecka.

Cykl przemocy

Przemoc domowa zazwyczaj nie jest jednorazowym aktem agresji, jest procesem długotrwałych zmian zachodzących w relacji między osobą stosującą przemoc domową a osobą doznającą przemocy domowej, trwającym nieraz wiele lat, prowadzącym do stopniowego zniewalania osoby doświadczającej przemocy domowej i całkowitego uzależnienia od osoby stosującej przemoc domową. Cechą charakterystyczną zjawiska jest tendencja do powtarzania się pewnych prawidłowości nazwanych cyklem przemocy. W cyklu przemocy obserwuje się następujące po sobie fazy:

Faza narastającego napięcia – jest to początek cyklu, charakteryzuje się on wzrostem napięcia i natężeniem sytuacji konfliktowych.

Faza ostrej przemocy – następuje wybuch gniewu i wyładowanie agresji na osobie doznającej przemocy domowej. W tej fazie najczęściej dochodzi do interwencji, osoby doznające przemocy domowej pod wpływem silnych emocji spowodowanych doznaniem krzywdy decydują się wezwać pomoc, złożyć zawiadomienie na policję, podjąć inne działania.

Faza miodowego miesiąca – jest to faza skruchy ze strony osoby stosującej przemoc domową, okazywania żalu, miłości. Osoba stosująca przemoc domową obiecuje poprawę, deklaruje, że nigdy się to nie powtórzy, jest miły i troskliwy. Osoba doznająca przemocy domowej wbrew zdrowemu rozsądkowi i wcześniejszym doświadczeniom wierzy osobie stosującej przemoc domową, ponieważ pragnie by to była prawda. W tej fazie wycofuje się z wcześniej podjętych działań, rezygnuje z pomocy, wycofuje skargi. Stopniowo osoba stosująca przemoc domową przestaje być miła, napięcie ponownie narasta i faza kończy się nawrotem przemocy spowodowanym wzrostem napięcia.

Wraz z upływem czasu faza miodowego miesiąca ulega skróceniu, a akty przemocy stają się coraz bardziej brutalne i niebezpieczne dla osoby doznającej przemocy domowej.

III. Ogólnopolskie dane statystyczne dotyczące występowania przemocy domowej

Określenie prawdziwego rozmiaru przemocy jest bardzo trudne. Niezmiernie trudno w sposób jednoznaczny określić skalę zjawiska przemocy zarówno na poziomie ogólnopolskim, jak również na poziomie lokalnym. Wiąże się to przede wszystkim z wielością i różnorodnością danych posiadanych przez poszczególne instytucje, gromadzonych pośrednio, bądź bezpośrednio w trakcie wykonywania swoich zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Dane dotyczące zjawiska przemocy posiadane przez poszczególne instytucje odzwierciedlają specyfikę i zakres działań każdej z nich (inne są dane gromadzone przez ośrodki pomocy społecznej, inne pochodzące z policyjnej procedury Niebieskiej Karty, inne z sądów rejonowych, czy prokuratury, jeszcze inne z instytucji zajmujących się diagnozowaniem i leczeniem alkoholizmu). W związku z powyższym, nie można po prostu zsumować danych dotyczących przemocy z poszczególnych instytucji, ponieważ mogą się one dublować. Trudność w jednoznacznym określeniu rozmiarów zjawiska wiąże się również z faktem stosowania przez instytucje różnorodnych typologii i klasyfikacji danych. Obecnie została podjęta próba usystematyzowania tych danych poprzez ujednoczenie procedury i obowiązek przekazywania wszystkich zgłoszeń w postaci „Niebieskiej Karty” do odpowiednich gminnych zespołów interdyscyplinarnych. Wobec powyższego, dane z gmin będą najbardziej miarodajne do określenia rozmiarów i skali zjawiska przemocy domowej, przy czym należy podkreślić, że są to jednak nadal jedynie dane szacunkowe, bowiem wskazują na ujawnione przypadki przemocy.

Skalę zjawiska przemocy, jak również zmiany w świadomości społeczeństwa na temat zjawiska przemocy można szacować zarówno w oparciu o dane instytucjonalne, jak i badania sondażowe.

Z badań CBOS wynika, że konflikty i nieporozumienia zdarzają się w zdecydowanej większości rodzin (71%), przy czym w większości (54%) dochodzi do nich bardzo rzadko, natomiast w co szóstej rodzinie (17%) kłótnie wybuchają przynajmniej kilka razy w miesiącu. Porównując dane sprzed siedmiu lat, okazuje się, że częstość występowania konfliktów w rodzinach w zasadzie pozostała na tym samym poziomie. Natomiast występowanie kłótni i nieporozumień ściśle zależy od wielkości gospodarstwa domowego. Generalnie w większych gospodarstwach domowych spory pojawiają się częściej³.

Do kłótni i awantur w rodzinie występujących co najmniej kilka razy w miesiącu częściej przyznają się młodszy respondenci (w wieku 18–24 lat – 33%), mieszkańcy większych miejscowości (najczęściej miast liczących 500 tys. mieszkańców i więcej – 30%), badani lepiej wykształceni (20% ankietowanych z wykształceniem średnim i 18% ankietowanych z wykształceniem wyższym) oraz respondenci lepiej sytuowani (24%). Powodem do kłótni Polaków są najczęściej spawy związane są z życiem codziennym, obowiązkami domowymi, bałaganem w domu (20%), sprawami błahymi, nieistotnymi, drobnostkami (19%) oraz odmiennością poglądów (17%). Trochę rzadziej przedmiotem sporów i awantur są kwestie finansowe (11%) oraz różnice zdań na temat wychowywania dzieci i kłopoty z nimi (8%). Co ciekawe, sporadycznie w tym kontekście wymieniane były alkohol, pijaństwo (4%), różnice charakterów (4%), złe samopoczucie domowników (3%), sprawy rodzinne (3%), religia, polityka, różnice światopoglądowe (3%), kłopoty z dorastającymi dziećmi (2%) oraz brak zaangażowania w życie rodzinne (1%). Co jedenasty badany (9%) deklaruje, że w jego rodzinie zdarzają się nieporozumienia i konflikty, nie potrafił wskazać ich źródła⁴.

Z badań wynika, że więcej niż co piąty badany (22%) zna osobiście lub z widzenia kobiety bite przez mężów lub partnerów. W porównaniu z wynikami sprzed siedmiu lat

³ Komunikat z badań CBOS Nr 48/2019 „Przemoc i konflikty w domu”, Kwiecień 2019, s. 1-2.

⁴ Tamże, s. 2.

odnotowujemy prawie dwukrotny spadek odsetka badanych twierdzących, że w ich otoczeniu są kobiety doświadczające przemocy ze strony partnerów, a także wyraźnie ubyło ankietowanych deklarujących, że znają wiele oraz kilka takich kobiet ⁵.

Ponadto, co dziesiąty badany, deklaruje, że pozostając w stałym związku, doświadczył agresji ze strony partnera, przy czym najczęściej były to pojedyncze zdarzenia. Podkreślić należy, że odsetek ten pozostaje na tym samym poziomie od 17 lat. Oczywiście, kobiety częściej deklarują, że były bite przez partnerów niż mężczyźni (12% wobec 8%), częściej też przyznają, że tak sytuacja miała miejsce wielokrotnie (6% wobec 1%). Ponadto z analiz zróżnicowań społeczno-demograficznych wynika, że częściej do bycia ofiarami przemocy przyznają się badani gorzej oceniający warunki materialne swoich gospodarstw domowych, słabiej wykształceni, osoby w wieku 25–34 lat, obecnie rozwiedzione bądź w separacji oraz mieszkańcy miast liczących od 20 do 100 tys. mieszkańców ⁶.

Z kolei, co dwunasty badany (8%) deklaruje, że zdarzyło mu się uderzyć partnera/partnerkę podczas kłótni, przy czym najczęściej w tym kontekście ankietowani mówili o pojedynczych zdarzeniach.

Przy czym, podkreślić należy, że kobiety częściej niż mężczyźni przyznają, że zdarzyło im się uderzyć partnera (12% wobec 5%). Co innego jednak mówią statystyki policyjne, które wyraźnie wskazują, że liczba kobiet doświadczających przemocy jest wielokrotnie większa niż mężczyzn, a wśród sprawców z kolei wyraźnie przeważają mężczyźni. Uwzględniając inne charakterystyki społeczno-demograficzne, zauważyć można, że do stosowania przemocy wobec swoich partnerów/partnerek częściej przyznają się badani znajdujący się w trudniejszej sytuacji materialnej, ankietowani z wykształceniem podstawowym, mieszkańcy miast od 20 do 100 tys. mieszkańców, badani w wieku 45–54 lat, a biorąc pod uwagę stan cywilny – są to najczęściej osoby rozwiedzione bądź w separacji ⁷.

Tyle danych w oparciu o deklaracje, a teraz przedstawimy dane w oparciu o fakty.

Z danych statystycznych dostarczanych przez różnego rodzaju instytucje najbardziej miarodajne wydają się dane Komendy Głównej Policji, które są sporządzane w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i obrazują natężenie występowania zjawiska przemocy domowej na terenie kraju.

Tabela Nr 1. Działania podejmowane przez Policję w ramach realizacji procedury Niebieskiej Karty w latach 2013 – 2018.

Działania podjęte przez Policję	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018
Liczba wypełnionych formularzy „Niebieskie Karty”	61.047	77.808	75.492	73.531	75.662	73.153
w tym: liczba formularzy wszczynających procedurę	50.934	63.467	61.362	59.590	61.980	59.829
- w tym: liczba formularzy dotyczących kolejnych przypadków przemocy w rodzinie w trakcie trwającej procedury	10.113	14.341	14.362	13.941	13.682	13.324

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Głównej Policji.

Powyższe dane wskazują, że na przestrzeni 6 lat liczba wypełnionych formularzy Niebieskich Kart ulega wahaniom, najpierw wzrasta – w 2014 r. odnotowano ich największą liczbę – 77.808, by następnie w kolejnych latach nieznacznie się obniżyć się. Podobną prawidłowość obserwuje się przy liczbie formularzy wszczynających procedurę i ją kontynuujących, przy czym liczba Niebieskich Kart wypełnianych po raz kolejny jest zawsze znacznie niższa od liczby NK zakładanych po raz pierwszy. Ostatecznie w 2018 r. Policja

⁵ Tamże, s. 5.

⁶ Tamże, s. 5.

⁷ Tamże, s. 7.

wypełniła ogółem 73.153 Niebieskie Karty, w tym założyła 59.829 NK wszczynających procedurę (co stanowi 82% wszystkich NK) i 13.324 NK w sprawach już trwających.

Dane dostarczone przez Komendę Główną Policji za okres 2013 – 2018⁸ pokazują, że w ciągu sześciu lat liczba osób doznających przemocy domowej oscylowała pomiędzy 86 a 105 tys. osób, przy czym zdecydowanie największą liczbę osób doznających przemocy domowej stanowiły zawsze kobiety, a następnie małoletni. Liczba osób doznających przemocy dość mocno wzrosła w 2014 r., a później zaczęła spadać, co jest tłumaczone faktem, iż problem przemocy stał się problemem o charakterze publicznym. (Tabela nr 2)

Tabela Nr 2. Liczba osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej w latach 2013 – 2018 w rozbiu na płeć i wiek.

Lp.	Osoby doznające przemocy	Liczba osób pokrzywdzonych					
		Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018
1	kobiety	58.310	75.786	69.376	66.930	67.984	65.057
2	mężczyźni	9.233	11.491	10.733	10.636	11.030	10.672
3	małoletni	19.254	21.055	17.392	14.223	13.515	12.404
Ogółem		86.797	105.332	97.501	91.789	92.529	88.133

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Główniej Policji.

Podobną tendencję odnotowujemy w przypadku liczby osób podejrzanych o stosowanie przemocy domowej - w tym samym okresie, tj. w 2014 r. liczba ta osiągnęła najwyższą wartość – 78.489, a następnie zaczęła nieznacznie maleć. W 2018 r. odnotowano ogółem 73.654 osoby podejrzane o stosowanie przemocy, przy czym przeważającą liczbę podejrzanych o przemoc stanowili mężczyźni – 67.306, następnie kobiety – 6.054 i nieletni – 303. Należy jednak podkreślić, że liczba kobiet będących osobami podejrzanyimi o stosowanie przemocy stale wzrasta. (Tabela nr 3)

Tabela nr 3. Liczba osób podejrzewanych o przemoc domową w latach 2013 – 2018 r. w rozbiu na płeć i wiek.

Lp.	Osoby podejrzewane o przemoc domową	Liczba osób podejrzewanych o stosowanie przemocy					
		Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018
1	kobiety	4.440	5.301	5.244	5.461	5.878	6.054
2	mężczyźni	56.755	72.791	70.484	68.321	70.035	67.306
3	małoletni	235	397	306	373	293	303
Ogółem		61.450	78.489	76.034	74.155	76.206	73.654

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Główniej Policji.

Przy czym, niezależnie od tego mężczyźni nadal w ponad 91 % są osobami podejrzanyimi o stosowanie przemocy domowej, a kobiety pomimo, iż w ostatnich latach odnotowano większy ich udział w ogólnej liczbie osób stosujących przemoc, stanowią około 8% ogółu osób podejrzanych o stosowanie przemocy.

Kolejne dane wskazują na współistnienie przemocy z kolejnym problemem społecznym, tj. alkoholizmem, co obrazuje poniższa tabela Nr 4.

⁸ www.statystyka.policja.pl

Tabela nr 4. Liczba osób podejrzanych o przemoc domową w latach 2013 – 2018 r. będących pod wpływem alkoholu w rozbiu na płeć i wiek.

Lp.	Osoby podejrzane o przemoc domową będących pod wpływem alkoholu	Liczba osób podejrzanych o stosowanie przemocy będących pod wpływem alkoholu					
		Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018
1	kobiety	1.289	1.969	1.972	1.993	2.028	1.903
2	mężczyźni	36.327	48.055	46.830	44.499	44.037	41.257
3	małoletni	34	49	39	45	27	22
Ogółem		37.650	50.073	48.841	46.537	46.537	43.182

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Głównej Policji.

Zwiększyła się również sieć wyspecjalizowanych instytucji pomocowych i narzędzi do walki z przemocą domową⁹.

Wynika to m.in. z nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, która wyznaczyła samorządom wszystkich szczebli określone zadania do wykonania, które następnie zostały uściślone w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i przekazane do realizacji województwom, powiatom i gminom.

Powiaty zostały zobligowane do tworzenia i prowadzenia specjalistycznych ośrodków wsparcia dla osób doznających przemocy domowej oraz do opracowania i realizacji programów oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych i psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową (art. 6 ust. 4 pkt. 1-3 cyt. ustawy). Szczegółowe wytyczne do realizacji tych zadań zawarte są w:

1. Rozporządzeniu Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób doznających przemocy domowej oraz wymagań kwalifikacyjnych wobec osób zatrudnionych w tych ośrodkach (Dz.U. z 2023 r., poz. 1158),
2. Rozporządzeniu Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (Dz.U. z 2023 r., poz. 1163),
3. Rozporządzeniu Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 22 czerwca 2023 r. w sprawie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wymagań kwalifikacyjnych wobec osób prowadzących te programy (Dz.U. z 2023 r., poz. 1166).

W całej Polsce w 2017 r. funkcjonowało 35 specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie prowadzonych przez powiaty, z których pomocy skorzystało 8.558 osoby, w tym 6.020 kobietom, 861 mężczyznom oraz 1.677 dzieciom (co daje średnią 244 osób na 1 ośrodek). W specjalistycznych ośrodkach wsparcia było 591 miejsc całodobowych, z których w 2017 r. skorzystało 1.590 osób¹⁰.

Przy czym, na uwagę zasługuje fakt, że w 2017 r. na tle wszystkich województw odnotowano największą liczbę osób które skorzystały ze specjalistycznego ośrodka wsparcia na terenie Województwa Świętokrzyskiego – 1.570.

Wynika to przede wszystkim z odmiennej infrastruktury instytucji pomagających osobom dotkniętym przemocą na terenie tego województwa. Równie wysoką liczę osób korzystających ze wsparcia SOW odnotowano w Woj. Dolnośląskim (1.490 osób) i Lubelskim (1.103 osoby).

⁹ Krajowy Raport Badawczy, Pomoc i integracja społeczna wobec wybranych grup – diagnoza standaryzacji usług i modeli instytucji, pod redakcją dr. Hab. Ryszarda Szarfenberga, wyd. „Wrzos”, Warszawa 2011, s. 225.

¹⁰ Sprawozdanie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2017 r., Projekt z dnia 9 sierpnia 2018 r., s. 60 – 61.

W specjalistycznych ośrodkach wsparcia, obok zapewnienia podstawowych potrzeb, osoby doznające przemocy domowej otrzymują profesjonalne wsparcie medyczne, socjalne, psychologiczne i prawne. Specjalistyczne Ośrodki Wsparcia spełniają bardzo ważną funkcję w udzielaniu kompleksowej pomocy. Są to placówki, w których zatrudniona jest wyspecjalizowana kadra mająca duże doświadczenie w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej oraz wdrażania nowatorskich rozwiązań w zakresie pracy z osobami doznającymi przemocy, ale również z osobami stosującymi przemoc. Działalność ośrodków jest wielowymiarowa i nastawiona na udzielanie profesjonalnej pomocy ¹¹.

Tabela nr 5. Liczba osób objętych pomocą przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób doznających przemocy domowej w latach 2013 – 2017.

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba osób korzystających z pomocy specjalistycznych ośrodków wsparcia	7 373	7 717	7 454	7 004	8 558

Źródło: Projekt sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2017 r., s. 60.

Powyższe dane wskazują, że liczba osób objętych pomocą przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób doznających przemocy domowej systematycznie wrasta.

W każdym województwie w Polsce funkcjonują placówki zapewniające pomoc osobom dotkniętym przemocą domową. Najwięcej takich placówek jest w województwie śląskim, najmniej w województwie podlaskim. Ponieważ prowadzenie takich placówek z wyłączeniem specjalistycznych ośrodków wsparcia dla osób doznających przemocy domowej jest zadaniem własnym samorządu gminnego i powiatowego należy położyć nacisk na rozwój tego typu placówek i rozszerzanie oferty pomocy w tym zakresie. Liczba osób korzystających z pomocy instytucji udzielających pomocy osobom poszkodowanym wskutek przemocy nieznacznie spadła z poziomu 57928 osób w 2016 r. do 57111 osób w 2017 r., co wskazuje na popularyzację działań pomocowych realizowanych w samorządach lokalnych np. w ramach prac zespołów interdyscyplinarnych/grup roboczych ¹².

W 2017 r. w całej Polsce w ramach instytucji pomagających osobom doznającym przemocy domowej funkcjonowało ogółem 800 jednostek, w tym 552 instytucji prowadzonych przez gminy oraz 248 instytucji prowadzonych przez powiaty. Wśród instytucji zdecydowaną większość stanowią punkty konsultacyjne - 520 (tj. 65% wszystkich jednostek pomocowych), a następnie ośrodki interwencji kryzysowej - 212 (tj. 27 %), w tym 54 punkty interwencji kryzysowej, specjalistyczne ośrodki wsparcia - 35 (4%), ośrodki wsparcia - 20 (2%) oraz domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży - 13 (2 %). W 2017 r. w stosunku do roku ubiegłego w Polsce przybyło 16 jednostek, w tym 11 punktów konsultacyjnych i 7 ośrodków interwencji kryzysowej ¹³.

Ustawodawca zwrócił uwagę, że przeciwdziałanie przemocy domowej to nie tylko pomoc osobom doznającym przemocy domowej, ale również pomoc osobom stosującym przemoc domową poprzez objęcie ich programami korekcyjno - edukacyjnymi, psychologiczno-terapeutycznymi które umożliwią edukację osób stosujących przemoc domową w kierunku nabycia przez nich prawidłowych umiejętności wychowawczych, właściwych postaw małżeńskich oraz zachowań prospołecznych.

Realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych jest zadaniem zleconym samorządom powiatowym. W 2017 r. na terenie Polski ogółem 253 podmioty realizowały programy oddziaływań korekcyjnoedukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową. Odbyło się 512 edycji programów, z czego 320 było realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego w powiatach. Z danych nadesłanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości wynika, że w 2017 r. 192 edycji programów oddziaływań korekcyjno-

¹¹ Tamże, s. 61-52.

¹² Tamże, s. 55.

¹³ Tamże, s. 54-55.

edukacyjnych zostało realizowanych przez funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej wobec populacji skazanych osób stosujących przemoc domową. W 2017 r. na realizację programów oddziaływań korekcyjnoedukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową Ministerstwo wydatkowało kwotę ogółem 3 mln 253 tys. zł¹⁴.

Tabela Nr 6. Liczba osób stosujących przemoc objętych programami oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych na przestrzeni lat 2013 – 2017 r.

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba osób korzystających z programów oddziaływań korekcyjnych dla osób stosujących przemoc domową	4.618	8.598	9.429	9.666	9.101

Źródło: Projekt sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2017 r.

Powyższe dane wskazują, że liczba osób stosujących przemoc domową, wobec których podejmowane są działania korekcyjno – edukacyjne do 2016 r. systematycznie wzrastała, w tym w 2014 r. w stosunku do 2013 podwoiła swoją liczbę, natomiast w 2017 w porównaniu do 2016 r. uległa zmniejszeniu.

Niestety, dane ze sprawozdań dostarczonych przez Sądy Rejonowe wskazują, że na chwilę obecną przepis art. 72 § 1 pkt 6a k.k., pozwalający sędziom (w ramach stosowania środków probacyjnych) na orzeczenia nakazujące osobom stosującym przemoc domową uczestnictwo w oddziaływaniach korekcyjno – edukacyjnych jest dość rzadko wykorzystywany. Świadczą o tym przytoczone poniżej statystyki za lata 2013 - 2017 r.

Tabela nr 7. Liczba osób stosujących przemoc skazanych z art. 207 kk wobec których orzeczono nakaz uczestnictwa w programach korekcyjno – edukacyjnych w latach 2013 – 2017 r.

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba osób skazanych z art. 207 § 1 kk. ogółem	11679	11442	10840	10883	10031
W tym: liczba osób wobec których orzeczono uczestnictwo w oddziaływaniach korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową	578	981	1063	1092	795

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze statystyki sądowej..., s. 45 i Projektu sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2017 r. , s. 113- 114.

W 2017 r. na 10.031 osób skazanych z art. 207 § 1 k.k. za znęcanie się nad członkiem rodziny¹⁵ sądy rejonowe i okręgowe w Polsce orzekły ogółem 795 tego rodzaju obowiązków, w tym 36 wobec kobiet i 562 wobec mężczyzn. Z ogólnej liczby skazanych wobec 7.691 osób orzeczono karę pozbawienia wolności, w tym: dla 5.285 z warunkowym zawieszeniem wykonania, dla 1.792 osób orzeczono ograniczenie wolności.

Dla oddziaływania na osoby stosujące przemoc domową istotnym przepisem jest wprowadzenie przez ustawę w art. 12d nowego uregulowania zgodnie z którym w przypadku gdy wniosek zawodowego kuratora sądowego o zarządzenie wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności lub odwołanie warunkowego przedterminowego zwolnienia dotyczy skazanego za przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby doznającej przemocy domowej, który w okresie próby rażąco naruszył porządek prawny, ponownie używając przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby

¹⁴ Tamże, s. 109-110.

doznającej przemocy domowej, sąd właściwy do rozpoznania wniosku zarządza zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie skazanego na posiedzenie w przedmiocie rozpoznania wniosku.. Z danych statystycznych za 2017 r. wynika, że kuratorzy składali do sądu w toku postępowania wykonawczego wnioski dotyczące nałożenia na skazanych obowiązków uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnym. W okresie próby związanym z warunkowym umorzeniem postępowania, warunkowym zawieszeniem wykonania kary oraz warunkowym przedterminowym zwolnieniem, kuratorzy złożyli łącznie 126 wniosków o nałożenie obowiązku uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych, 114 zostało przez sąd rozpatrzonych, w tym 94 zostało uwzględnionych. Dla porównania: w 2016 r. kuratorzy złożyli odpowiednio 211 wniosków, w 2015 – 291, w 2014 – 326, a w 2013 – 408 ¹⁶. Powyższe dane świadczą o znacznym spadku aktywności kuratorów w tym zakresie.

Oznacza to, że kuratorzy coraz rzadziej korzystają z uprawnień przysługujących im na podstawie tego przepisu. Tymczasem orzekanie nadzoru kuratora przy warunkowym zawieszeniu kary ma ogromne znaczenie, z uwagi na możliwości skutecznego oddziaływania na skazanych w okresie próby, w celu ich resocjalizacji, (zmiana postaw i ograniczenie powtórnych przestępstw). Dozór kuratora umożliwia stały monitoring i kontrolę zachowań skazanego podczas jego próby, a co za tym idzie umożliwia elastyczny sposób oddziaływania na osobę stosującą przemoc domową. Bowiern ewentualne zmiany zachowania mogą skutkować wnioskiem kuratora do sądu o zaostrenie kontroli i nałożenie nowych, bardziej intensywnych obowiązków probacyjnych na osobę stosującą przemoc domową, bądź o jej złagodzenie i uchylenie lub zmianą obowiązków probacyjnych w stosunku do skazanego ¹⁷.

W ustawie o przeciwdziałaniu przemocy domowej szczególne miejsce poświęcone jest także zapewnieniu bezpieczeństwa dzieciom w sytuacji wystąpienia bezpośredniego zagrożenia zdrowia lub życia. Art. 12a cyt. ustawy daje dodatkowe uprawnienia pracownikom socjalnym, którzy podczas wykonywania swoich obowiązków służbowych mają prawo w razie zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą domową zapewnić dziecku ochronę przez umieszczenie go u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. z 2022 r. poz. 1138, 1726, 1855, 2339 i 2600 oraz z 2023 r. poz. 289), dającej gwarancję zapewnienia dziecku bezpieczeństwa i należytej opieki, w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub instytucjonalnej pieczy zastępczej. Decyzję o umieszczeniu dziecka pracownik socjalny podejmuje wraz z funkcjonariuszem Policji i pracownikiem ochrony zdrowia.

Według danych dostarczonych przez Komendę Główną Policji wynika, że w 2018 r. Policja umieściła w trybie art. 12a ustawy o przemocy domowej w niezagrażającym im miejscu (tj. rodzinie zastępczej, dalszej rodzinie lub placówce opiekuńczej) 427 dzieci ¹⁸.

Ponadto, art. 96 ust 1 Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego, wprowadza zakaz stosowania kar cielesnych przez rodziców oraz osoby sprawujące opiekę lub pieczę nad dziećmi. Wprowadzenie powyższego zakazu miało na celu zarówno zwiększenie ochrony dzieci, jak i zmianę postaw społeczeństwa, poprzez wskazanie innych metod wychowawczych.

Z badań prowadzonych cyklicznie przez Centrum Badań Opinii Społecznych wynika, że w ciągu ostatnich siedmiu lat w naszym społeczeństwie umocniła się dezaprobatą fizycznego karania dzieci. W 2019 r. nie tylko więcej osób niż w roku 2012 uważa, że nie powinno się stosować wobec nich kar cielesnych (wzrost do 61% o 10 punktów procentowych), ale także częściej sprzeciw wywołuje dawanie zarówno lania (wzrost z 61% do 70%), jak i klapsów (wzrost z 25% do 37%). Adekwatnie zmniejszyły się odsetki dorosłych dopuszczających kary fizyczne (do 34%, spadek o 11 punktów). Zgadzających się z opiniami, że lanie jeszcze

¹⁵ Statystyka Sądowa, Prawomocne osądenia osób dorosłych w 2013 – 2017 r. Departament Strategii i Funduszy Ministerstwa Sprawiedliwości, Warszawa 2018, s. 45.

¹⁶ Dane pochodzą z MS-S40 Sprawozdanie z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2017 w: Projekt *sprawozdania MRPIPS...*, s. 112.

¹⁷ Informacja o skutkach ..., s. 38

¹⁸ www.statystyka.policja.pl

nikomu nie zaszkodziło jest 25% respondentów (spadek o 9 punktów). Natomiast zdania, że są sytuacje, w których trzeba dać dziecku klapsa jest 61% badanych (spadek o 12 punktów w porównaniu do roku 2012). O ile większość Polaków nie aprobejuje zatem kar cielesnych, zwłaszcza mocniejszego bicia (lania), o tyle nadal, choć rzadziej niż przed laty, przyzwala się na ogół na karcenie poprzez klapsy¹⁹. Trudno jednak ocenić, na ile jest to wynikiem zmian legislacyjnych, które w obliczu możliwych sankcji mogą powodować lęk przed przyznaniem się do prawdziwych poglądów i zachowań w tym zakresie, a na ile są to faktyczne zmiany w poglądach społeczeństwa na temat sposobów wychowania dzieci bez użycia agresji.

Z nieszkodliwością lania i wychowawczą funkcją klapsów w większym stopniu zgadzają się rodzice, których dzieci mają co najmniej 20 lat, niż rodzice młodszych dzieci i osoby bezdzietne. Badani mający dzieci do 19 roku życia częściej od pozostałych krytycznie odnoszą się do stosowania kar cielesnych. Postawy wobec kar cielesnych różnią się ze względu na wykształcenie, sytuację materialną, a także płeć badanych i ich miejsce zamieszkania. Dopuszczający je to częściej niż przeciętnie respondenci z wykształceniem podstawowym, gimnazjalnym lub zasadniczym zawodowym, źle sytuowani, najstarsi, mieszkańcy wsi. W większym stopniu są to również mężczyźni niż kobiety. Natomiast najwięcej głosów krytycznych wobec fizycznego karcenia dzieci obserwujemy wśród osób z wyższym statusem społecznoekonomicznym, mieszkających w największych miastach oraz mających od 35 do 44 lat²⁰.

Niemal trzy piąte respondentów mających dzieci poniżej 20 roku życia (57%) deklaruje, że im samym lub osobom, z którymi są w związku, zdarzyło się krzyknąć na dzieci, w tym połowa (51%) robiła to w ciągu ostatniego roku. Do wyzywania i obrażania dzieci przyznaje się czterech na stu badanych (4%), a do kpin i wyśmiewania – trzech na stu (3%). Pomijając krzyknienie, można powiedzieć, że fizyczne formy karcenia są około dwukrotnie częstsze niż słowne. Szarpanie i popychanie deklaruje 7% mających dzieci do 19 roku życia, a mocne bicie określone w pytaniu „porządnym laniem” – 8%, przy czym większość ankietowanych z tej grupy (6%) wskazuje, że miało ono miejsce dawniej niż rok temu, kiedy dziecko było młodsze. Ogólnie rzecz biorąc, do jakiejś formy przemocy fizycznej wobec dzieci przyznała się 1/8 rodziców mających dzieci poniżej 20 roku życia (12%), a do przemocy werbalnej – pomijając krzyknienie – pięciu na stu (5%). Inaczej mówiąc: jeśli nie uwzględniać krzyknienia, które zdarzyło się znacznej części rodziców, można powiedzieć, że 86% nie stosowało wobec dzieci ani przemocy fizycznej, ani werbalnej, 3% stosowało jedną i drugą, 2% – wyłącznie werbalną, a 9% – tylko fizyczną²¹.

Do przemocy fizycznej i werbalnej wobec dzieci częściej dochodzi w domach, w których kłótnie i awantury zdarzają się przynajmniej kilka razy w miesiącu, niż tam, gdzie dzieje się to rzadziej lub nie dzieje wcale. W jeszcze większym stopniu są na nią narażone dzieci, w których domach dochodziło do przemocy fizycznej między rodzicami (lub opiekunami)²².

¹⁹ Komunikat z badań CBOS Nr 49/2019 „Przemoc domowa wobec dzieci”, Kwiecień 2019, s. 1. Prezentowane dane pochodzą z badań „Aktualne problemy i wydarzenia” realizowanych przez CBOS w latach 1994–2019. W 2019 r. badanie przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganymi komputerowo (CAPI) w dniach 7–14 lutego 2019 roku na liczącej 968 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

²⁰ Tamże, s. 3.

²¹ Tamże, s. 5.

²² Tamże, s. 7.

IV. Dane statystyczne dotyczące występowania przemocy domowej w Powiecie Suwalskim

Przy diagnozowaniu skali zjawiska przemocy domowej w Powiecie Suwalskim wzięto pod uwagę dane dostarczone przez wszystkie w/w instytucje. Wiodących informacji dostarczyły Prokuratura, Policja, Sąd, gminne ośrodki pomocy społecznej, OIK oraz gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych.

Dane z Prokuratury Rejonowej w Suwałkach pokazują, że liczba spraw wszczętych w sprawie przemocy (w tym również ilość spraw o znęcanie się) na przestrzeni lat 2018 – 2020 r. wzrosła. W 2018 r. ilość spraw, które dotyczyły przemocy domowej wynosiła 132, w roku 2019 się zmniejszyła do 104, by następnie w 2020 r. wzrosnąć do 132. Ponadto, na przestrzeni trzech ostatnich lat obserwujemy stały odsetek spraw zakończonych aktem oskarżenia – w roku 2018 wyniósł on 49%, w 2019 r. wzrósł do 50%, a w 2020 r. wyniósł 48%. Tendencję malejącą zaobserwowano w przypadku odsetka spraw zakończonych wyrokiem skazującym. W 2018 r. skazano 29 osób stosujących przemoc domową (co stanowiło 20% ogółu spraw wszczętych w sprawie przemocy), natomiast w kolejnych latach odsetek ten wyniósł odpowiednio: w 2019 r. - 14%, a w 2020 r. - 10%.

Tabela Nr 8. Działania podjęte przez Prokuraturę Rejonową w Suwałkach w związku z popełnieniem przestępstwa z zastosowaniem przemocy domowej w latach 2018 – 2020.

Lp.	Zakres działań Prokuratury	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
1	Ilość spraw wszczętych w sprawie przemocy w tym ilość spraw wszczętych z art. 207 k.k.	139	104	132
2	Ilość spraw zakończonych aktem oskarżenia	69	53	64
3	Ilość spraw zakończonych wyrokiem skazującym	29	15	13
4	Ilość spraw, w których umorzono postępowanie	43	37	23
5	Ilość spraw, w których odmówiono wszczęcia postępowania	162	134	118
6	Ilość wniosków skierowanych do Sądu o wydanie orzeczenia nakazującego osobom stosującym przemoc domową uczestnictwo w programie korekcyjno – edukacyjnym	4	6	3
7	Ilość osób, wobec których wydano zakaz zbliżania się do osób doznających wskutek przemocy domowej	0	3	0
8	Ilość osób, wobec których orzeczono nakaz natychmiastowego opuszczenia mieszkania, w którym przebywa osoba doznająca przemocy domowej	7	3	15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Prokuratury Rejonowej w Suwałkach.

Podobnie kształtuje się liczba orzekanych zakazów zbliżania się do osób doznających przemocy domowej - w roku 2018 – wydano 0 zakazów, w 2019 r. 3, natomiast w 2020 r. 9 osobom stosującym przemoc domową zakazano zbliżania się do swoich ofiar. Natomiast w przypadku orzeczonych nakazów natychmiastowego opuszczenia mieszkania, w którym przebywa osoba doznająca przemocy domowej, obserwujemy najpierw tendencję malejącą, a następnie gwałtowny wzrost. W 2018 r. wydano 7 tego typu orzeczenia, w 2019 r. nakazano opuszczenie mieszkania w trybie natychmiastowym 3 osobom stosującym przemoc domową, by w 2020 wydać 15 tego typu nakazów.

Należy zwrócić uwagę na fakt, iż prokuratura sporadycznie korzysta ze środka probacyjnego, który został jej udostępniony w postaci możliwości składania do sądu wniosków o wydanie orzeczenia nakazującego osobom stosującym przemoc domową uczestnictwo w programach korekcyjno – edukacyjnych. Na 139 spraw wszczętych w 2018 r. w sprawie przemocy domowej, skierowano do Sądu 4 wnioski o wydanie

orzeczenia nakazującego osobom stosującym przemoc domową uczestnictwo w programie korekcyjno – edukacyjnym w następnych latach było odpowiednio 6 i 3.

Natomiast w przypadku Sądu obserwujemy bardzo nieznaczną tendencję wzrostową dotyczącą ilości orzekanych wobec osób stosujących przemoc domową nakazów uczestnictwa w programach korekcyjnych.

Tabela nr 9. Działania podejmowane przez Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Suwałkach w sprawach dotyczących przemocy, w tym z zastosowaniem art. 207 kk w latach 2018 – 2020.

Lp.	Zakres działań Sądu Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
1	Ilość osób objętych dozorem w sprawie przemocy z art. 207 k.k.	59	36	48
2	Ilość osób objętych dozorem na etapie postępowania wykonawczego z orzeczonym uczestnictwem w programach korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową	1	3	0
3	Ilość osób skazanych objętych dozorem z warunkowym zawieszeniem kary z orzeczonym uczestnictwem w programach korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową	9	3	6
4	Ilość osób skazanych objętych dozorem z warunkowym zawieszeniem kary z orzeczonym nakazem, eksmisji z lokalu	3	2	3
5	Ilość osób skazanych objętych dozorem z warunkowym zawieszeniem kary z orzeczonym zakazem zbliżania się do osoby doznającej przemocy	5	3	7
6	Ilość wniosków kuratorskich o odwieszenie zawieszony kary ogółem; w tym: - z powodu nierespektowania zakazu zbliżania się - z powodu nierealizowania uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową - z powodu niezrealizowania nakazu opuszczenia lokalu	4	1	1

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Sądu Rejonowego w Suwałkach.

Według danych Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Suwałkach, w 2017 r. wydano 1 orzeczenie nakazujące uczestnictwo w programie korekcyjno – edukacyjnym wobec osób objętych dozorem na etapie postępowania wykonawczego i 9 orzeczeń zobowiązujących osoby skazane do uczestnictwa w programie pod groźbą odwieszenia kary. W 2019 r. wydano już po 3 tego typu nakazy. Natomiast w 2020 r. nie odnotowano wprawdzie ani jednego przypadku wydanego orzeczenia nakazującego uczestnictwo w programie korekcyjno – edukacyjnym dla osób stosujących przemoc wobec osoby objętej dozorem na etapie postępowania wykonawczego, ale za to wydano takie orzeczenie wobec 6 skazanych osób stosujących przemoc domową objętych dozorem z warunkowym zawieszeniem kary. Bardzo rzadko wobec osób skazanych w sprawach przemocy objętych dozorem z warunkowym zawieszeniem kary sąd wydaje nakaz eksmisji z lokalu i zakaz zbliżania się do osoby doznającej przemocy. W latach 2018 - 2020 sąd wydał w sumie tylko 8 orzeczeń o nakazie eksmisji z lokalu (w 2018 i 2020 – po 3 orzeczenia i 2 orzeczenia w 2019) i 12 zakazów zbliżania się do osoby doznającej przemocy (w 2018 r. 5 orzeczeń, w 2019 r. 3 orzeczenia oraz 7 w 2020 r.). W 2018 r. zostały złożone przez kuratora 4 wnioski o odwieszenie kary z powodu niezrealizowania nakazu opuszczenia lokalu. W 2019 r. i 2020 r. według nadesłanych danych, wpłynęło po jednym wniosku o odwieszenie kary pozbawienia wolności.

Tymczasem, według informacji Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Suwałkach, liczba osób objętych dozorem kuratora w sprawie przemocy domowej wcale nie jest mała.

W 2018 r. objętych dozorem kuratora z powodu przemocy było 59 osób, w 2019 r. liczba ta wynosiła 36 osób, a w 2020 r. liczba osób objętych dozorem kuratora wyniosła 48 osób. Zderzając powyższe dane z liczbą zastosowanych przez sąd środków - otrzymujemy mocno niezadowalający obraz.

Według danych Wydziału Karnego Sądu Rejonowego w Suwałkach na przestrzeni trzech ostatnich lat zauważa się wzrost spraw wszczynanych z powodu przemocy, przy jednoczesnym wzroście odsetka spraw z art. 207 k.k. W 2018 liczba spraw wyniosła 141, w tym odsetek spraw z art. 207 k.k. wyniósł 86%. Natomiast w 2019 liczba spraw wszczętych w sprawie przemocy ogółem zmalała i wyniosła 98, przy czym zwiększył się odsetek spraw o znęcanie – do 87%. W 2020 r. liczba ogółu spraw wzrosła do 105 w tym odsetek spraw z art. 207 k.k. wyniósł już 91%. Podobnie kształtował się w poszczególnych latach udział procentowy osób osądzonych z art. 207 k.k. w odniesieniu do ogólnej liczby spraw wszczętych z powodu przemocy. W 2018 r. liczba osądzonych z art. 207 k.k. wyniosła 141 (tj. 86% ogółu spraw), w 2019 – 86 (tj. 87%), a w 2020 – 96 (czyli 91%).

Według danych Wydziału Karnego, wraz ze wzrastającą ilością spraw wszczynanych z powodu przemocy, wzrasta również liczba osób skazanych z warunkowym zawieszeniem kary i z orzecznym dozorem kuratora. W porównaniu do danych z 2018 r., w 2020 r. odnotowano blisko 7% wzrost ilości osób skazanych z warunkowym zawieszeniem kary oraz 6% wzrost ilości osób skazanych, wobec których orzeczono dozór kuratora.

Natomiast odnośnie wydawanych przez Wydział Karny Sądu Rejonowego w Suwałkach orzeczeń zobowiązujących osoby stosujące przemoc do uczestnictwa w programach korekcyjno – edukacyjnych, sprawa nie wygląda zbyt optymistycznie. W roku 2018 na 37 osób skazanych za znęcanie się, tylko w stosunku do 4 osób wydano orzeczenie nakazujące uczestnictwo w programie korekcyjno – edukacyjnym. W roku 2019 na 24 skazanych wydano 2 nakazy. Natomiast w 2020 r. z 35 osób skazanych z art. 207 k.k., zawieszono warunkowo karę, zobowiązano do uczestnictwa w programie tylko 10 osób.

Podobnie przedstawia się sprawa wydawania przez sąd wobec osób skazanych w sprawach z przemocy objętych dozorem z warunkowym zawieszeniem kary nakazów eksmisji z lokalu i zakazów zbliżania się do osoby doznającej przemocy. W latach 2018 – 2020 Sąd wydał łącznie 14 zakazów zbliżania się do osoby doznającej przemocy (w 2018 r. – 4, w 2019 r. – 2). Natomiast w 2020 r. odnotowano 8 takich orzeczeń. Natomiast w przypadku orzeczeń o nakazie eksmisji z lokalu na przestrzeni ostatnich trzech lat wydano odpowiednio 5 w 2018 r., 1 w 2019 r. i 4 w 2020 r.

Z kolei dane z Policji wskazują, że na przestrzeni lat 2018 – 2020 liczba interwencji domowych pozostaje na zbliżonym poziomie (Tab. nr 10). W 2018 r. policjanci interweniowali 435 razy, w 2019 r. – 447 razy, a w 2020 r. 425 razy. Natomiast na przestrzeni trzech ostatnich lat obserwujemy stałą tendencję spadkową, jeśli chodzi o liczbę zakładanych Niebieskich Kart. W 2018 r. założono 434, w 2019 r. 347 (spadek o 87 NK w porównaniu do roku 2018), a w 2020 r. - 327 NK. Przy czym, zmniejszeniu ulega odsetek zakładanych NK w odniesieniu do wszystkich interwencji Policji w danym roku - w 2018 r. wyniósł on 99%, w 2019 r. zmalał do 77%, a w 2020 r. wyniósł 76%. Zgodnie z procedurą, wszystkie NK zakładane przez Policję są przekazywane do gminnych zespołów interdyscyplinarnych. W kolejnych wierszach tabela nr 10 pokazuje, że na przestrzeni trzech ostatnich lat, stale wzrasta ilość spraw przekazywanych przez Policję do Prokuratury. W 2018 r. i w 2019 r. Policja przekazała do Prokuratury 40 i 42 spraw, a w 2020 r. na 327 założone NK trafiło do Prokuratury już 47 spraw (tj. 14%, podczas gdy w poprzednich latach odsetek spraw przekazanych przez Policję do Prokuratury w odniesieniu do liczby sporządzonych Niebieskich Kart był dwukrotnie wyższy i wynosił odpowiednio 9 i 12 %).

Tabela Nr 10. Działania podjęte przez Policję w Powiecie Suwalskim w zakresie przeciwdziałania zjawiska przemocy domowej w latach 2018 – 2020.

Lp.	Zakres działania Policji	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
1	Liczba interwencji domowych ogółem	435	447	425
2	Liczba sporządzonych Niebieskich Kart	434	347	327
3	Liczba Niebieskich Kart przekazanych do Gminnych Zespołów Interdyscyplinarnych	103	103	85
4	Liczba informacji przekazanych do Prokuratury	40	42	47
5	Liczba informacji przesłanych do GKRPA	58	65	65
6	Liczba interwencji domowych policji zakończonych umieszczeniem osób stosujących przemoc domową w ośrodkach lub miejscach odosobnienia	260	178	158
7	Liczba spotkań z dziećmi i młodzieżą z zakresu przeciwdziałania przemocy	49	56	55

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Miejskiej Policji w Suwałkach.

Dane z Tabeli nr 10 wskazują również, że w 2020 r. w odniesieniu do roku 2018 wzrosła aktywność profilaktyczna Policji w zakresie przeciwdziałania przemocy wśród najmłodszych. W 2018 r. policjanci wzięli udział w 49 spotkaniach z dziećmi i młodzieżą w szkołach i przedszkolach, w 2019 r., odwiedzili szkoły i przedszkola 56 razy. Natomiast w 2020 r. policjanci przekazywali dzieciom i młodzieży treści antyprzemocowe w trakcie 55 spotkań.

Tabela nr 11 przedstawia, jak rozkładała się liczba interwencji domowych Policji z powodu przemocy w poszczególnych gminach na przestrzeni lat 2018 – 2020.

Tabela Nr 11. Liczba interwencji domowych Policji z powodu przemocy w Powiecie Suwalskim w latach 2018 – 2020 (w rozbięciu na poszczególne gminy).

Lp.	Gmina/Posterunek	Liczba przeprowadzonych interwencji		
		2018	2019	2020
1	Gmina Suwałki	99	103	112
2	Gmina Raczki	89	83	88
3	Gmina Bakałarzewo	61	59	49
4	Gmina Filipów	61	58	49
5	Gmina Przerośl	32	38	25
6	Gmina Jeleniewo	31	39	20
7	Gmina Wiżajny	21	25	32
8	Gmina Rutka Tartak	18	16	18
9	Gmina Szypliszki	22	25	32
Ogółem:		435	447	425

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Miejskiej Policji w Suwałkach.

Analiza danych powyższej tabeli wskazuje na stabilny poziom w zakresie podejmowanych przez Policję interwencji domowych z powodu przemocy we wszystkich gminach. Wzorem lat ubiegłych, najwięcej interwencji domowych Policji z powodu przemocy

było i jest przeprowadzanych w Gminie Suwałki, przy czym z roku na rok obserwujemy nieznaczny wzrost procentowego udziału interwencji w Gminie Suwałki w odniesieniu do wszystkich interwencji Policji podejmowanych z powodu przemocy w powiecie. W 2018 r. w Gminie Suwałki policjanci interweniowali 99 razy, co stanowiło 22% wszystkich interwencji w powiecie, a w 2019 r. w Gminie Suwałki odnotowano 103 interwencje, co stanowiło 23% ogółu interwencji w powiecie. Natomiast w 2020 r. Policja interweniowała w Gminie Suwałki aż 112 razy, tj. o 9 interwencji więcej w odniesieniu do roku ubiegłego. Pomimo jednak wzrostu podejmowanych interwencji Policji w Gminie Suwałki w stosunku do roku ubiegłego, udział procentowy tych interwencji w odniesieniu do wszystkich interwencji podejmowanych z powodu przemocy w powiecie pozostał na zbliżonym poziomie, co w roku ubiegłym i wyniósł 26%.

Generalnie we wszystkich gminach zarówno w 2018 r., jak i w 2019 r. odnotowano dość stabilny poziom podejmowanych interwencji policji. Największy wzrost interwencji w 2020 r. odnotowano w Gminie Wiżajny i Szypliszki – z 25 na 32 (wzrost o ponad 20%) (Tab. nr 11).

Nieco inaczej przedstawiają sprawę zgłoszeń przemocy ośrodki pomocy społecznej.

Tabela Nr 12. Liczba przyjętych zgłoszeń przemocy domowej według danych GOPS w Powiecie Suwalskim w latach 2016 – 2018 (w rozbiciu na poszczególne gminy).

Lp.	Ośrodki Pomocy Społecznej	Liczba przyjętych zgłoszeń przemocy		
		Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
1	Gmina Suwałki	29	29	33
2	Gmina Raczki	18	17	14
3	Gmina Bakałarzewo	6	6	5
4	Gmina Filipów	19	16	16
5	Gmina Przerośl	13	11	4
6	Gmina Jeleniewo	6	6	6
7	Gmina Wiżajny	5	4	1
8	Gmina Rutka Tartak	3	5	2
9	Gmina Szypliszki	14	26	22
Ogółem:		113	120	103

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS z terenu powiatu.

Dane z ośrodków pomocy społecznej wyraźnie wskazują, że ogólna liczba przyjmowanych w 2019 r. zgłoszeń przemocy domowej w stosunku do roku 2018 wprawdzie się zwiększyła, ale tylko nieznacznie. W roku 2019 do gops-ów wpłynęło 120 zgłoszeń (o 7 więcej niż w 2018 r.). Podczas, gdy w 2020 r. gops-y odnotowały znacznie mniejszą liczbę zgłoszeń przemocy - 103, tj. o przeszło 10% mniej w porównaniu do roku 2019 (Tab. nr 12). Ponadto, dane przekazane przez poszczególne ośrodki wskazują, że wzrost liczby zgłoszeń przemocy w 2019 r. w odniesieniu do roku 2018 r. dotyczył tylko 2 gmin – Gminy Rutka Tartak (z 3 na 5), Gminy Szypliszki (z 14 na 26). W gminie Jeleniewo, Bakałarzewo i Suwałki ilość zgłoszeń przemocy pozostała na tym samym poziomie. Natomiast w pozostałych gminach odnotowano niewielki spadek ilości zgłoszeń.

Podobnie, jak w latach ubiegłych, powyższe dane wskazują jednoznacznie, że zdecydowanie największą ilość zgłoszeń przemocy domowej odnotowuje Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Suwałki. Przy czym, w 2019 r. w porównaniu do roku 2018 udział procentowy zgłoszeń przyjętych przez GOPS w Suwałkach w odniesieniu do wszystkich zgłoszeń przemocy z terenu powiatu uległ zmniejszeniu z 25% do 24% (Tab. nr 12).

Tabela Nr 13. Podmioty zgłaszające przemoc domową według danych GOPS w Powiecie Suwalskim w latach 2018 – 2020.

Lp.	Kto najczęściej zgłasza przemoc	Liczba przyjętych zgłoszeń przemoc		
		Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
1	Osoba doznająca przemocy	56	74	61
2	świadek	5	1	-
3	Policja	39	34	35
4	Pracownik socjalny	2	6	6
5	Pedagog szkolny	3	-	-
6	Ktoś z rodziny	5	7	2
7	Kurator sądowy	1	-	-
8	GKRPA	-	-	-
9	Pracownik służby zdrowia	1	2	-
10	Inna instytucja	3	-	1
Ogółem:		115	124	105

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS z terenu powiatu.

Tabela nr 13 pokazuje ilościowy rozkład zgłoszeń poszczególnych instytucji i osób zgłaszających przypadki przemocy na przestrzeni lat 2018 – 2020. Z nadesłanych informacji z gminnych ośrodków pomocy społecznej wynika, że zdecydowanie najwięcej zgłoszeń przemocy gminne zespoły interdyscyplinarne otrzymują od osób doznających przemocy. W 2018 r. na 115 wszystkich zgłoszeń, aż 56 było od osób pokrzywdzonych (co stanowiło 48% ogółu zgłoszeń). W 2019 r. gops-y otrzymały 124 zgłoszenia przemocy, w tym 74 zgłoszeń (tj. 59%) zostało przekazanych przez osoby pokrzywdzone. W 2020 r. na 105 zgłoszeń przemocy, które wpłynęły do gops-ów, aż 61 (tj. 58%) było od osób pokrzywdzonych, 35 zgłoszeń (tj. 33 %) dokonała Policja, w 6 przypadkach (tj. 6%) pracownicy socjalni. W 2 przypadkach jako podmiot zgłaszający przemoc, gops-y wskazały członka rodziny. Natomiast pojedyncze zgłoszenie dotarło do gops-ów z innej instytucji.

W 2020 r. w porównaniu do roku 2019 r. zauważa się znaczny spadek aktywności w zakresie zgłaszania przypadków przemocy samych osób poszkodowanych (z 74 do 61). Na zbliżonym poziomie aktywności pozostaje Policja (z 34 do 35) i pracownicy socjalni (po 6 zgłoszeń). Pozostałe uprawnione podmioty nie wykazały w roku 2020 r. żadnej aktywności albo bardzo znikomą. Zauważalny wzrost świadomości społeczeństwa odnośnie kompetencji gminnych zespołów interdyscyplinarnych, wskazuje, iż osoby pokrzywdzone znacznie częściej decydują się zgłaszać ten fakt pracownikom pomocy społecznej niż wzywać na interwencję Policję.

Z kolei w poniższej tabeli prezentujemy dane dotyczące liczby Niebieskich Kart przekazanych do gminnych zespołów interdyscyplinarnych przez podmioty uprawnione na przestrzeni ostatnich trzech lat (Tab. nr 14).

Tabela Nr 14. Podmioty przekazujące Niebieskie Karty do Zespołów Interdyscyplinarnych według danych z GOPS w Powiecie Suwalskim w latach 2018 – 2020.

Lp.	Kto najczęściej przekazuje NK do gops-ów	Liczba przekazanych Niebieskich Kart		
		Rok 2018	Rok 2019	2020
1	Policja	96	111	90
2	Pracownik socjalny ops-u	12	16	13
3	Szkoła	3	-	-
4	Inne gops-y	1	-	-
5	Sąd	-	-	-
6	GKRPA	-	-	-
7	Służba zdrowia	1	3	1
8	Inna instytucja	-	-	-
Ogółem:		113	130	104

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS z terenu powiatu.

W świetle powyższych danych okazuje się, że na przestrzeni ostatnich 3 lat ilość NK przekazywanych do gops-ów przez poszczególne instytucje z terenu powiatu ulega wahaniom - najpierw ulega zwiększeniu w 2019 r. w porównaniu do roku 2018 (z 113 do 130), by następnie w 2020 r. spaść do 104. W 2018 r. najwięcej NK założyli i przekazali oczywiście funkcjonariusze Policji – 96 NK (o 15 NK mniej niż w roku 2019 i o 21 NK mniej niż w 2019 r.), następnie pracownicy socjalni gops-ów – 12 NK (o 4 NK więcej w 2019 r. i o 1 NK więcej niż w roku 2018). Kolejne 3 NK zostało założonych i przekazanych przez szkoły.

Pomimo pewnych rozbieżności, dane przekazane przez policję i gops-y za rok 2020 dotyczące liczby zgłoszeń przemocy domowej, jak i ilości zakładanych Niebieskich Kart (Tab. nr 13 i 14) wskazują jednoznacznie na zmniejszenie się ilości odnotowanych przypadków przemocy w porównaniu do roku 2019.

Ponadto, powyższe dane potwierdzają aktywność przedstawicieli w/w instytucji w zakresie podejmowania interwencji w sytuacji przemocy (oczywiście ze znaczną przewagą Policji). Zwraca również uwagę fakt, że aktywność pracowników socjalnych gops-ów w tym zakresie ulega wahaniom – najpierw wzrasta (do 16 zgłoszeń w 2019 r.), by następnie zmaleć (do 13 zgłoszeń w 2020 r.). W 2020 r. odnotowano również mniejszą w porównaniu do roku 2019 - aktywność osób doznających przemocy, które zdecydowały się zmienić swoją sytuację zgłaszając fakt przemocy. W 2019 r. 74 osoby doznające przemocy zdecydowały się zgłosić ten fakt do gops-u, natomiast w 2020 r. na taki krok zdecydowało się 61 osób.

Tabela nr 15 przedstawia aktywność pracowników poszczególnych ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu w zakresie podejmowania interwencji z powodu przemocy.

Najwięcej interwencji podejmują pracownicy GOPS w Szypliszkach. Choć w porównaniu do roku w 2018 roku, kiedy interweniowali 11 razy, w 2019 r. ich aktywność wzrosła do 19 (tj. o 42%), a w 2020 r. spadła do 17 (o 10%). Ilość interwencji pracowników gops-u w Gminie Szypliszki w 2018 r. stanowiła jednocześnie 61% wszystkich interwencji podejmowanych przez pracowników gops-ów w powiecie, czyli w porównaniu do roku 2019 odnotowała wzrost 22%. Następnie aktywność w zakresie podejmowania interwencji w sytuacji przemocy przejawiają pracownicy socjalni GOPS w Przerośli, którzy w 2018 r. interweniowali 4 razy (tj. 22% ogółu wszystkich interwencji) oraz pracownicy GOPS Suwałki i Rutka Tartak, którzy interweniowali po 1 razie (tj. po 5% ogółu).

Tabela Nr 15. Ilość interwencji podejmowanych przez pracowników gops-ów z powodu przemocy w poszczególnych gminach Powiatu Suwalskiego w latach 2018 – 2020.

Lp.	Ośrodki Pomocy Społecznej	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
1	Gmina Suwałki	1	0	0
2	Gmina Raczki	-	-	-
3	Gmina Bakalarzewo	-	1	2
4	Gmina Filipów	1	-	-
5	Gmina Przerośl	4	-	4
6	Gmina Jeleniewo	-	-	2
7	Gmina Wiżajny	-	1	-
8	Gmina Rutka Tartak	1	1	1
9	Gmina Szypliszki	11	19	17
Razem		18	22	26

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS z terenu powiatu.

W świetle nadesłanych przez gops-y danych dotyczących rodzajów przemocy domowej, na przestrzeni 3 ostatnich lat najczęściej występuje przemoc mieszana (Tab. nr 16). Następnie ośrodki wskazywały na występowanie przemocy psychicznej przed fizyczną. Przy czym, najczęściej przemoc fizyczna idzie w parze z przemocą psychiczną. W 2018 r. gopsy zarejestrowały 49 przypadków przemocy mieszanej (o 16 mniej niż w roku 2019), 65 przypadków przemocy psychicznej (o 13 przypadków więcej niż w roku 2019) i 22 przypadki przemocy fizycznej (o 2 przypadki więcej niż w roku 2019). W 2018 r. odnotowano też 10 przypadków przemocy ekonomicznej, 1 przypadek seksualnej i 6 przypadków zaniedbań.

Tabela Nr 16. Rodzaje przemocy domowej według danych GOPS z terenu Powiatu Suwalskiego w latach 2016 – 2018r.

Lp.	Rodzaje przemocy domowej	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
1	psychiczna	65	42	43
2	fizyczna	22	20	8
3	ekonomiczna	10	10	16
4	seksualna	1	2	2
5	zaniedbanie	6	4	8
6	przemoc mieszana	49	65	51

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS z terenu powiatu.

Zwraca uwagę fakt, że gopsy wskazały na zaniedbanie jako wyodrębniony rodzaj przemocy łącznie - 18 osób, biorąc jednak pod uwagę liczbę dzieci doświadczających przemocy – 90 osób (Tab. nr 17), należy przypuszczać, że zaniedbanie mogło zostać zaliczane przez pracowników ośrodków pomocy społecznej do przemocy fizycznej, psychicznej lub mieszanej. Tym bardziej, że gops-y wykazują wśród osób doznających przemocy domowej 50 dzieci do lat 13 (Tab. nr 17).

Tab. Nr 17. Liczba osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej w Powiecie Suwalskim w latach 2018 – 2020.

Lp.	Osoby doznające przemocy	Liczba osób pokrzywdzonych		
		Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
1	kobiety	94	116	85
2	mężczyźni	17	36	33
3	Dzieci do lat 13-tu	10	26	14
4	Nieletni 13 – 18 lat	16	14	10
5	Osoby starsze (powyżej 60 lat)	23	15	19
Ogółem		160	207	161

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS z terenu powiatu.

Tabela nr 17 potwierdza ponadto dotychczasowe spostrzeżenia, że osoby pokrzywdzone wskutek przemocy domowej to głównie kobiety. W roku 2019 wykazano, że pokrzywdzonych wskutek przemocy domowej zostało 116 kobiet (o 22 więcej niż w roku 2018) i 36 mężczyzn (o 19 mężczyzn więcej w porównaniu z rokiem 2018). Zarejestrowano również, że z powodu przemocy ucierpiało 15 osób starszych (w wieku powyżej 60 lat). W tym przypadku liczba osób pokrzywdzonych uległa zmniejszeniu w odniesieniu do roku poprzedniego.

Analizując dane powyższej tabeli można stwierdzić, że dane dostarczone przez Ośrodki Pomocy Społecznej wskazują początkowo na wzrost, a następnie na zmniejszenie się ogólnej liczby osób doznających przemocy. Generalnie w roku 2019 w porównaniu do roku poprzedniego odnotowano większą (o około 22%) liczbę osób poszkodowanych wskutek przemocy domowej. Zwiększenie dotyczy zarówno liczby kobiet doznających przemocy (wzrost o 18%), jak liczby mężczyzn pokrzywdzonych wskutek przemocy domowej (wzrost o 52%). Według danych gops-ów w 2019 r. w porównaniu do roku 2018 zwiększyła się również liczba dzieci pokrzywdzonych wskutek przemocy domowej z 10 na 26 oraz odnotowano spadek (o 8 osób) liczby osób starszych (powyżej 60 lat) dotkniętych problemem przemocy domowej.

Natomiast dane dostarczone przez Komendę Miejską Policji w Suwałkach (Tab. nr 18) nie potwierdzają powyższych tendencji. Wskazują one na nieznaczny 11%, ale jednak spadek ogólnej liczby osób pokrzywdzonych wskutek przemocy domowej (z 415 na 371 osób). Przy czym, nieznaczny (6%) wzrost dotyczy jedynie osób starszych doznających przemocy. Liczba kobiet pokrzywdzonych wskutek przemocy pozostała dokładnie na tym samym poziomie, co w roku 2017 i wyniosła 193. Nieznacznie (o 9 osób) zmniejszyła się liczba mężczyzn doznających przemocy.

Ponadto, w przeciwieństwie do gops-ów, które wykazały wzrost liczby dzieci doznających przemocy w porównaniu do danych z roku ubiegłego, Policja odnotowała 13% spadek liczby dzieci pokrzywdzonych wskutek przemocy. Podkreślić należy, że zarówno dane z Komendy jak i z gops-ów od lat wskazują jednoznacznie, że największą grupę wśród osób pokrzywdzonych stanowią kobiety. W 2018 r. odsetek kobiet w ogólnej liczbie osób doznających przemocy według danych z Policji wyniósł 51%, a według danych gops-ów blisko 58%.

Tabela Nr 18. Liczba osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej w Powiecie Suwalskim w latach 2018 – 2020.

Lp.	Osoby doznające przemocy	Liczba osób pokrzywdzonych		
		Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
1	Kobiety	300	301	256
2	mężczyźni	41	37	34
3	Nieletni	157	137	118
4	Osoby starsze	90	17	29
Ogółem		588	492	437

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Miejskiej Policji w Suwałkach.

Kolejne dane dotyczą liczby osób stosujących przemoc domową (Tab. nr 19).

Według danych z KMP w Suwałkach, w 2020 r. ogólna liczba osób stosujących przemoc domową, w porównaniu do roku 2018 i 2019 spadła (z 434 do 329). Ten sam trend możemy zauważyć w przypadku mężczyzn, liczba mężczyzn stosujących przemoc (z 399 do 287). Natomiast odnośnie liczby kobiet stosujących przemoc Policja wykazała, że w latach 2018 i 2020 pozostawała na tym samym poziomie i wynosiła 32 i 31, natomiast w 2019 r. wzrosła do 47 (o 34%). Przy czym, odsetek kobiet stosujących przemoc domową w porównaniu do ogólnej liczby osób stosujących przemoc domową pozostaje cały czas znikomy i w 2018 r. wyniósł niespełna 7%, gdy tymczasem odsetek mężczyzn stosujących przemoc na terenie naszego powiatu, według danych Policji – wyniósł 91%. Odsetek ten zmniejszył się w porównaniu do danych z 2018 r. o 4%. Wynika to z faktu, iż w 2020 r. zarejestrowano aż 10 osób starszych (powyżej 60 r.ż.) (tj. 3% ogółu), które stosowały przemoc wobec swoich najbliższych.

Niepokojący był również fakt, iż w 2019 r. odnotowano aż 8 przypadków, w których osobami stosującymi przemoc byli nieletni. Był to wzrost o 700% w stosunku do roku 2018. W 2020 roku odnotowano ponownie tylko 1 taki przypadek.

Tabela Nr 19. Liczba osób stosujących przemoc domową w Powiecie Suwalskim w latach 2018 - 2020.

Lp.	Osoby stosujące przemoc	Liczba sprawców przemocy		
		Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
1	kobiety	32	47	31
2	mężczyźni	399	296	287
3	nieletni	1	8	1
4	os. starsze (powyżej 60 lat)	2	7	10
Ogółem		434	358	329

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Miejskiej Policji w Suwałkach.

Takie dane za lata 2018 r. 2020 r. przekazały gops-y (Tab. nr 20).

Tabela Nr 20. Liczba osób stosujących przemoc domową w Powiecie Suwalskim w latach 2018 – 2020.

Lp.	Osoby stosujące przemoc	Liczba osób stosujących przemoc		
		Rok 2018	Rok 2019	2020
1	kobiety	10	10	11
2	mężczyźni	99	103	91
3	Dzieci do lat 13-tu	-	-	-
4	Nieletni 13 – 18 lat	-	-	-
5	Osoby starsze (powyżej 60 lat)	-	7	9
Ogółem		109	115	104

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS z terenu powiatu.

Generalnie gops-y, w 2020 r. w porównaniu do roku 2018 r. odnotowały nieznaczny spadek liczby osób stosujących przemoc domową o 4% (z 109 do 104 osób). Przy czym, w zestawieniu z danymi z KMP gops-y zarejestrowały znacznie niższą (o 225) liczbę osób stosujących przemoc (zarówno mężczyzn jak i kobiet). Przy czym udział kobiet – osób stosujących przemoc domową w ogólnej liczbie osób stosujących przemoc wyniósł 10%, natomiast mężczyźni stosujący przemoc stanowili już 89% ogółu osób stosujących przemoc. Gops-y przekazały również informacje na temat ilości osób stosujących przemoc domową wśród osób starszych – powyżej 60 lat. W 2020 r. gops-y zarejestrowały 9 takich osób, podobnie jak w 2019 r. kiedy wynosiła 7 osób, co stanowi prawie 9% ogółu wszystkich zarejestrowanych osób stosujących przemoc domową.

Porównując dane z powyższych tabel, można zauważyć, że gops-y wykazały niższą niż Policja liczbę zarówno osób doznających przemocy domowej, jak i osób stosujących przemoc domową, przy czym udział % kobiet i mężczyzn oraz dzieci i osób starszych w ogólnej liczbie osób doznających i stosujących przemoc przedstawia się mniej więcej tak samo zarówno według danych Policji, jak i gops-ów.

Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wykazały liczbę przypadków, gdy alkoholizm współistniał z przemocą domową. W latach 2018 – 2020 komisje udzieliły wsparcia ogółem 68 osobom nadużywającym alkoholu, będącym jednocześnie osobami stosującymi przemoc domową, przy czym w większości przypadków sprawcami przemocy domowej byli mężczyźni (58 osób). Generalnie na przestrzeni 3 ostatnich lat ilość przypadków współistnienia alkoholizmu z przemocą domową pozostaje na tym samym poziomie, przy czym w 2020 r. w stosunku do 2018 r. odnotowano jej niewielki 15% wzrost (Tab. nr 21).

Tabela Nr 21. Liczba osób stosujących przemoc domową według danych GKRPA w latach 2016 – 2018.

Lp.	Osoby stosujące przemoc	Liczba osób stosujących przemoc domową		
		Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
1	Kobiety	3	-	3
2	Mężczyźni	22	19	17
3	dzieci do lat 13	-	-	-
4	nieletni od 13 do 18 lat	-	-	-
5	osoby starsze (powyżej 60 lat)	1	1	2
Ogółem		26	20	22

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GKRPA z terenu powiatu.

Z kolei dane dostępne w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Suwałkach dotyczące liczby dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i w placówkach opiekuńczo-wychowawczych zwracają uwagę na skutki, jakie niesie ze sobą nadużywanie alkoholu przez jednego lub oboje rodziców, połączone ze stosowaniem biernej formy przemocy, jaką jest zaniedbanie wskutek niemożności wykonywania właściwej opieki rodzicielskiej nad dziećmi.

Tabela Nr 22. Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych i w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu Suwalskiego w latach 2018 – 2020 r.

No – liczba dzieci umieszczonych w pl. op.-wych. i rodz. zast. Ogółem

Nz – liczba dzieci umieszczonych w pl. op.-wych. i rodz. zast. z powodu zaniedbania (uzależnienia i przemoc)

Forma opieki zastępczej	2018		2019		2020		2018 - 2020		
	No	Nz	No	Nz	No	Nz	No	Nz	Udział % Nz w No
liczba dzieci umieszczonych w placówkach op.-wych.	17	10	25	11	28	15	70	36	51,43%
Liczba dzieci umieszczonych w rodz. zastęp.	93	51	98	54	98	53	289	158	54,67%
Razem	110	61	123	65	126	68	359	194	54,04%
% dzieci umieszczonych z powodu zaniedbania	x	55,45%	x	52,85%	x	66,00%	x	x	x

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych dostępnych w PCPR w Suwałkach.

Dane zamieszczone w Tabeli nr 22 wyraźnie wskazują, że znaczna część (ponad 54%) umieszczeń w zastępczych formach opieki w latach 2018 – 2020 było spowodowanych wszelkiego rodzaju zaniedbaniami wskutek – najczęściej choroby alkoholowej jednego lub obojga rodziców. Niestety jest to przyczyna wiodąca. W 2018 i 2019 r. aż 55% umieszczeń dzieci w pieczy zastępczej było spowodowanych alkoholizmem obojga lub jednego z rodziców i powstałymi wskutek choroby alkoholowej zaniedbaniami wobec dzieci. W 2019 r. 66% dzieci trafiło do rodzinnej bądź instytucjonalnej pieczy zastępczej właśnie z tego powodu. Na przestrzeni trzech ostatnich lat 54% dzieci trafiło do rodzinnych i instytucjonalnych form opieki zastępczej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych spowodowanych np. upośledzeniem, chorobą psychiczną czy niepełnosprawnością rodziców albo z powodu śmierci jednego lub obojga rodziców.

Zastanawiający jest jednocześnie fakt, iż z informacji uzyskanych z Wydziału Rodzinnego i Nieletnich Sądu Rejonowego w Suwałkach nie było spraw wszczętych z art. 207 k.k., które skutkowałyby umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej.

Pomimo trudności związanych z ujednoczeniem przedstawionych powyżej danych, dostarczonych przez różne instytucje, to jednak składają się one na ogólny obraz problemu przemocy domowej w naszym powiecie, który przedstawia się następująco. Najwięcej interwencji w sprawie przemocy podejmuje Policja – ogółem w 2020 roku Policja interweniowała 425 razy i założyła 327 Niebieskich Kart, 85 z nich przekazała do gminnych zespołów interdyscyplinarnych. Generalnie we wszystkich gminach powiatu, w porównaniu do roku 2018 i 2019 r. odnotowano minimalny spadek interwencji Policji, przy jednoczesnym spadku odsetek zakładanych Niebieskich Kart, który w 2020 r. w odniesieniu do wszystkich podejmowanych interwencji stanowił 76%. Dane przekazane przez ośrodki pomocy społecznej wskazywały również na nieznaczny spadek liczby przyjętych zgłoszeń przemocy, przyjętych i rozpatrzonych NK, przy jednoczesnej dość stabilnej liczbie osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej. W 2020 r. do ośrodków pomocy społecznej wpłynęło ogółem 104 NK (o 26 NK mniej niż w roku poprzednim), pracownicy ośrodków przyjęli ogółem 103 zgłoszenia przemocy - o 17 zgłoszeń mniej niż w roku 2019 (w tym 35 zgłoszeń od Policji)

oraz przeprowadzili 26 interwencji z powodu przemocy (o 4 interwencje mniej w porównaniu do roku 2019). Ponadto, gops-y zarejestrowały ogółem 161 osób pokrzywdzonych wskutek przemocy domowej (o 46 osób mniej niż w roku 2019) i 104 osoby stosujące przemoc (o 11 osób mniej w porównaniu do roku poprzedniego). Dane z KMP są nieco odmienne, po pierwsze wskazują na spadek liczby osób pokrzywdzonych wskutek przemocy z 492 w 2019 r. na 437 w 2020 r. (o 276 osób mniej niż GOPS-y). Przy czym, spadek dotyczy przede wszystkim liczby kobiet z 301 na 256 i dzieci doznających przemocy - ze 137 na 118.

Natomiast w przypadku osób stosujących przemoc, generalnie gops-y, w porównaniu do roku 2019 r. odnotowały spadek liczby osób stosujących przemoc o 9,56% (z 115 na 104). Przy czym, w zestawieniu z danymi z KMP, która zarejestrowała 329 osób stosujących przemoc domową, gops-y zarejestrowały znacznie niższą (o 225) liczbę osób stosujących przemoc. Generalnie gops-y wykazały niższą niż Policja liczbę zarówno osób poszkodowanych wskutek przemocy, jak i osób stosujących przemoc domową, przy czym udział % kobiet i mężczyzn oraz dzieci i osób starszych w ogólnej liczbie osób doznających i stosujących przemoc prezentuje się podobnie. Przemoc stosują przede wszystkim mężczyźni (89%), którzy są poszkodowanymi w 8%. Kobiety są przede wszystkim osobami doznającymi przemocy (52% - gopsy, 58% - KMP), a w roli osoby stosującej przemoc domową występują w niespełną 10%.

Dane z Prokuratury wskazują na znaczny wzrost spraw związanych z przemocą w odniesieniu do roku 2019. W 2020 r. zarejestrowano ogółem 132 tego typu sprawy (o 28 więcej niż w roku 2019). W 2020 r. zarejestrowano podobną ilość spraw zakończonych aktem oskarżenia (w 2019 r. odsetek spraw wyniósł 50%, natomiast w 2020 zmalał do 48 %). Dane z Sądu wskazują, że liczba osób stosujących przemoc domową objętych dozorem kuratora jest dość wysoka (w roku 2020 były to 34 osoby) oraz potwierdzają fakt, że niezależnie od tego, czy liczba spraw wszczętych w sprawie przemocy ulega zmniejszeniu, czy też rośnie w danym roku, % udział spraw o znęcanie w ogólnej liczbie spraw wszczętych z powodu przemocy jest bardzo wysoki, utrzymuje się na poziomie 89 – 91%.

Powyższe dane wskazują również na fakt, iż z problemem przemocy boryka się bardzo wiele instytucji. W związku z tym podjęcie zespolonych działań w zakresie skutecznego zwalczania zjawiska przemocy domowej jest nieodzowne.

V. Charakterystyka podejmowanych działań profilaktycznych i pomocowych na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Suwałkach w Powiecie Suwalskim

A. Działania profilaktyczne i edukacyjne w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej

W ramach bieżącej działalności Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej i Ośrodka Interwencji Kryzysowej oraz w ramach realizowanych projektów w latach 2018-2020 prowadzone były następujące działania profilaktyczne i edukacyjne:

- 1) skierowane do szerszej społeczności:
  - prowadzenie strony internetowej z materiałami nt. przemocy domowej,
  - współorganizacja Suwalskiej Kampanii Białej Wstążki edycja 2018 i 2019 o tematyce skierowanej szczególnie na przeciwdziałanie przemocy wobec kobiet, ale również przeciwdziałanie agresji wśród dzieci i młodzieży” (w ramach kampanii opracowanie i rozpowszechnianie ulotek, plakatów, spotów, materiałów edukacyjnych, prowadzenie audycji radiowych),
  - zainicjowanie Kampanii Postaw na Rodzinę promującej wartości rodzinne w ramach projektu „W trosce o bezpieczny dom”,
  - udostępnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych o tematyce związanej z przeciwdziałaniem przemocy domowej z ogólnopolskich oraz lokalnych Kampanii;
- 2) skierowane do młodzieży:
  - organizacja konkursów międzyszkolnych w ramach kampanii Białej Wstążki,
  - spotkania edukacyjne z młodzieżą w szkołach;
  - opracowano i przekazano materiały edukacyjne dla młodzieży dotyczące różnych aspektów przemocy;
  - przeprowadzono pogadanki dla młodzieży i rodziców w ramach projektu „W trosce o bezpieczną i szczęśliwą rodzinę”;
- 3) skierowane do rodziców:
  - przeprowadzenie warsztatów umiejętności wychowawczych: Szkoła dla rodziców i wychowawców III części”,
  - warsztat „Być mamą”
  - warsztat „Bez klapsa – jak z miłością i szacunkiem wyznaczać dziecku granice”,
  - warsztaty dla ojców,
  - prowadzenie spotkań edukacyjnych dla rodziców (Poradnia, PCPR i Policja),
  - przekazywanie książek o tematyce wychowawczej i broszurek dla uczestników warsztatów i spotkań edukacyjnych,
  - indywidualne konsultacje wychowawcze pedagoga i psychologa ok 100 rocznie w PCPR;
  - prowadzenie spotkań dla przyszłych rodziców w Poradni Przedmażeńskej z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej przez specjalistów PCPR;
  - prowadzenie pogadanek dla rodziców: „Jak budować poczucie własnej wartości u dziecka”, „Jak z miłością stawiać dziecku granice”, „Mały terrorysta”.
- 4) skierowane do osób pracujących nad ograniczaniem zjawiska przemocy domowej:
  - organizacja Konferencji, w tym Konferencji profilaktycznej,
  - organizacja warsztatów i szkoleń wdrażających do prowadzenia profilaktyczno-edukacyjnych zajęć z młodzieżą i rodzicami;
  - superwizje.

B. Opracowanie i udostępnianie materiałów edukacyjnych i profilaktycznych lokalnej społeczności.

Opracowane przez PCPR, zakupione oraz otrzymane nieodpłatnie i powielane materiały edukacyjne i profilaktyczne były przekazywane podczas konferencji, spotkań i warsztatów edukacyjnych, konsultacji specjalistycznych oraz udostępniane na bieżąco w Punktach

Interwencji Kryzysowej i w holu PCPR. Materiały przekazywane do instytucji współpracujących są również udostępniane dla społeczeństwa /GOPSY, Szkoły, Policja/

W latach 2018-2020 opracowane zostały materiały edukacyjne m.in.:

- plakaty i ulotki związane z Kampanią Białej Wstażki z informacjami o miejscach pomocy,
- ulotka dla osób doznających przemocy domowej „Powstrzymaj Przemoc”,
- broszurka dla osób doznających przemocy domowej „Wyjście z cienia”,
- broszurka dla osób stosujących przemoc domową „Szansa na zmianę”,
- zakładka dla młodzieży „Przemocy mówimy NIE”,
- ulotka dla młodzieży „Randka bez przemocy”,
- ulotka dla młodzieży „Niebieska Karta w szkole”.

C. Poradnictwo specjalistyczne w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Poradnictwo specjalistyczne realizowane jest przy PCPR w ramach:

- Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej
- Ośrodka Interwencji Kryzysowej/Punkt Konsultacyjny w Bakalarzewie
- w ramach realizowanych projektów.

Porad specjalistycznych udzielali następujący specjaliści:

- prawnik,
- psycholog, psycholog dziecięcy,
- pedagog, doradca rodzinny,
- terapeuta uzależnień,
- logopeda.

W ramach pozyskiwanych środków z projektów oraz w ramach prac OIK i SOW prowadzone są w sposób niemal ciągły:

- Warsztaty Szkoły dla rodziców i wychowawców,
- Warsztaty budowania relacji małżeńskiej,
- Warsztaty budowania relacji partnerskiej.

W miarę pozyskania dodatkowych środków finansowych prowadzone są również zajęcia socjoterapeutyczne dla młodzieży i kobiet oraz zajęcia dla dzieci, które odbywają się w trakcie prowadzenia warsztatów dla rodziców.

Specjaliści PCPR wchodzi w skład wszystkich zespołów interdyscyplinarnych funkcjonujących na terenie Powiatu Suwalskiego.

- uczestniczą w spotkaniach zespołów interdyscyplinarnych;
- wyjeżdżają, jako konsultanci do rodzin w miejsce ich zamieszkania;
- motywują osoby stosujące przemoc do włączenia się w zajęcia korekcyjne podczas spotkań ZI oraz na spotkaniach indywidualnych, na które te osoby są zapraszane.

Tabela Nr 23. Dane dotyczące ogólnej liczby przyjęć osób w PCPR i udzielonych porad przez specjalistów.

Miejsce przyjęć	2018	2019	2020
Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej	253 osoby/ 942 porady	307 osób/ 839 porad	189 osób/ 678 porad
Ośrodek Interwencji Kryzysowej oraz projekty	47 osób/ 94 porad	54 osoby/ 92 porady	53 osób/ 71 porad

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych dostępnych w PCPR w Suwałkach.

Tabela Nr 24. Dane dotyczące przyjęć osób doznających przemocy domowej.

Rok	Miejsce	Osoby dotknięte przemocą	Rodziny dotknięte przemocą
2018	SOW/OIK	103	116
2019	SOW/OIK	73	82
2020	SOW/OIK	69	77

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych dostępnych w PCPR w Suwałkach (na podstawie sprawozdań z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie).

Tabela Nr 25. Dane ogólne dotyczące osób korzystających z pomocy w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej w Suwałkach.

Rok	Liczba osób										
	Ogółem	w tym			Osoby starsze	w tym		Osoby niepełnosprawne	w tym		
		kobiety	mężczyźni	dzieci		kobiety	mężczyźni		kobiety	mężczyźni	dzieci
2018	253	166	62	25	10	7	3	65	33	31	1
2019	307	219	66	22	4	2	2	31	16	12	3
2020	189	137	31	19	2	2	0	4	2	2	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych dostępnych w PCPR w Suwałkach.

Tabela Nr 26. Dane dotyczące osób przebywających w hostelu Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia Osób Doznających Przemocy Domowej w latach 2018-2020 r.

Rok	Liczba osób ogółem	Liczba osób dorosłych	Liczba dzieci	Liczba osób z terenu Powiatu Suwalskiego
2018	5	1	4	5
2019	5	1	4	5
2020	3	1	2	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych dostępnych w PCPR w Suwałkach.

Ze schronienia w Hostelu Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej skorzystało łącznie w latach 2018-2020 - 8 osób, w tym 6 dzieci.

W ramach działania Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej prowadzona jest w sposób ciągły grupa wsparcia dla osób doznających przemocy grupa w Suwałkach. Wejście w grupę dokonuje się po wcześniejszym spotkaniu indywidualnym.

D. Dane dotyczące osób stosujących przemoc domową

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie prowadzi od października 2006 program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową.

Obecnie program prowadzony jest w kilku wersjach – w relacjach partnerskich, małżeńskich oraz relacjach rodzicielskich i w modelu Terapii Skoncentrowanej na Rozwiązaniach. Program w relacjach partnerskich oparty jest na modelu DULUTH, program w relacjach rodzicielskich na warsztatach „Szkoły dla rodziców i wychowawców”. Opis programów znajduje się na stronie internetowej PCPR.

Osoby zgłaszały się do programu w sposób dobrowolny, kierowane były przez Zespół Interdyscyplinarny w ramach procedury „Niebieskie Karty” lub wyrokiem sądowym. W latach 2018-2020 przeprowadzono łącznie 10 grup programu korekcyjno-edukacyjnego. W programie uczestniczyły 142 osoby. Rodzaje prowadzonych grup:

- w relacjach partnerskich,
- w relacjach rodzicielskich,
- w podejściu Terapii Skoncentrowanej na Rozwiązaniach.

Dodatkowo w ramach projektów z MPiPS oraz prac SOW prowadzone były programy:

- Budowania Relacji Partnerskiej dla kobiet,
- Trening Zastępowania Agresji dla młodzieży.

Trening Zastępowania Agresji prowadzony jest również przez pedagoga w PCPR w formie indywidualnych spotkań dla młodzieży.

Tabela Nr 26. Wykaz zrealizowanych grup w programie korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową.

Rok	Grupa	Liczba uczestników/ Liczba osób, które ukończyły program	Rodzaj programu	Miejsce realizacji
2018	Grupa 1	77/64	w relacjach partnerskich DULUTH	Areszt Śledczy
	Grupa 2		w relacjach partnerskich DULUTH	ul. E. Plater 2
	Grupa 3		w relacjach partnerskich DULUTH	Areszt Śledczy
	Grupa 4		w relacjach partnerskich DULUTH	Areszt Śledczy
	Grupa 5		w relacjach partnerskich DULUTH	Areszt Śledczy
	Grupa 6		w relacjach partnerskich DULUTH	Areszt Śledczy
2019	Grupa 1	53/41	w relacjach partnerskich TSR	Areszt Śledczy
	Grupa 2		w relacjach partnerskich TSR	Areszt Śledczy
	Grupa 3		w relacjach partnerskich TSR	Areszt Śledczy
	Grupa 4		w relacjach rodzicielskich	Areszt Śledczy
2020	Grupa 1	15/0 Zajęcia zostały przerwane ze względu na ogłoszony stan pandemii	w relacjach partnerskich TSR	Areszt Śledczy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych dostępnych w PCPR w Suwałkach.

E. Szkolenia, konferencje, kampanie, projekty zrealizowane w latach 2018-2020

1) Kampanie:

- SUWALSKA KAMPANIA BIAŁEJ WSTAŻKI organizowana od roku 2010 w Powiecie Suwalskim i mieście Suwałki w dniach 25 listopada -10 grudnia w koordynacji z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie w Suwałkach oraz Suwalskim Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Suwałkach.
- Kampania Białej Wstażki nastawiona jest szczególnie na przeciwdziałanie przemocy wobec kobiet.
  - w 2018 r. pod hasłem „Szanuję - buduję - jestem fair”,
  - w 2019 r. pod hasłem „10 LAT RAZEM PRZECIWIW PRZEMOCY”.

Kampaniom towarzyszy wiele wydarzeń między innymi Konkursy międzyszkolne na najlepsze działania profilaktyczne, szkolenia, warsztaty, seminaria, happeningi, wydarzenia lokalne.

- W KAMPANIE OGÓLNOPOLSKIE włączamy się poprzez promowanie materiałów edukacyjnych.

2) Szkolenia:

- warsztat „Szkola dla rodziców i wychowawców” cz. I , II i III, odbyły się 4 cykle warsztatów,
- warsztaty dla rodziców małych dzieci - „Bez klapsa – jak z miłością i szacunkiem wyznaczać dziecku granice”,
- warsztaty dla ojców,
- warsztat dla małżeństw – „Jak budować relacje małżeńskie?”,
- warsztat dla kobiet - "Jeden mały krok do szczęśliwego życia",
- warsztat psychologiczno – terapeutyczny dla młodzieży,
- Super teściowa, super teść – warsztat dla teściów,
- szkolenie dla liderów młodzieżowych „Moc w pomocy – ja jako lider profilaktyki”,
- szkolenia certyfikujące dla „Szkola dla rodziców i wychowawców” - cz. I - III
- warsztat „Super tata”
- warsztat „Super mama”
- szkolenie dla liderów młodzieżowych „Fair Play”;

- szkolenie doskonalące dla specjalistów w podejściu TSR
- superwizja Systemu Przeciwdziałania przemocy w Rodzinie.

3) Projekty:

- w roku 2018:
„W trosce o bezpieczną i szczęśliwą rodzinę” w konkursie „Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie o wartości dofinansowania 97.900 zł (ok. 70%).
- w roku 2019:
„W trosce o bezpieczną i szczęśliwą rodzinę” w konkursie „Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie o wartości dofinansowania 90.000 zł (ok. 70%).

VI. Wykaz miejsc pomocy dla mieszkańców Powiatu Suwałskiego w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej

SĄD REJONOWY W SUWAŁKACH ul. L. Waryńskiego 45; 16-400 Suwałki tel. 87 563 54 44 e-mail: boi[at]suwalki.sr.gov.pl www.suwalki.sr.gov.pl	PROKURATURA REJNOWA W SUWAŁKACH ul. Gen. K. Pułaskiego 26; 16-400 Suwałki tel. 87 5677571 fax 87 5677704 e-mail: pr.suwalki@suwalki.po.gov.pl www.suwalki.po.gov.pl
SPECJALISTYCZNY OŚRODEK WSPARCIA DLA OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE OŚRODEK INTERWENCJI KRYZYSOWEJ przy PCPR W SUWAŁKACH ul. Swierkowa 60; 16-400 Suwałki tel. 87 5659282, e-mail: interwencja@powiat.suwalki.pl; www.pcpr.suwalki.pl Hostel SOW: Dowspuda 9; 16-420 Raczki tel. 602 746 394	Schronienie osobom doznającym przemocy domowej, poradnictwo: psychologiczne, prawne, rodzinne, pedagogiczne, socjalne, grupa wsparcia dla osób doznających przemocy, program budowania relacji partnerskiej dla kobiet, program budowania relacji małżeńskiej, warsztat umiejętności wychowawczych, program oduczania przemocy dla mężczyzn. Pomoc udzielana jest osobom i rodzinom bez względu na miejsce zamieszkania.
KOMENDA MIEJSKA POLICJI W SUWAŁKACH ul. Pułaskiego 26, 16 - 400 Suwałki tel. 47 7141548; 47 71415 49 e-mail: wprew.kmp@suwalki.bk.policja.gov.pl www.suwalki.policja.gov.pl	Specjalistyczna pomoc w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej - Wydział Prewencji, prowadzenie procedury Niebieskie Karty, interwencje policji w zakresie ochrony życia i zdrowia.
PORADNIA PSYCHOLOGICZNO - PEDAGOGICZNA w Suwałkach ul. Nowomiejska 10; 16-400 Suwałki tel. 87 5664149, e-mail: sekretariat.ppp@poradnia-suwalki.pl www.poradnia-suwalki.pl	Poradnictwo psychologiczno-pedagogiczne, zajęcia z psychoprofilaktyki i psychoedukacji dla dzieci i młodzieży, rodziców i nauczycieli.
SUWAŁSKIE STOWARZYSZENIE „WYBÓR” ul. T. Kościuszki 71; 16-400 Suwałki tel. 87 5662444 e-mail: stowarzyszeniewybor@wp.pl	Poradnictwo psychologiczne, prawne, administracyjne, pedagogiczne, terapia indywidualna i grupowa dla osób doznających i stosujących przemoc, warsztaty umiejętności rodzicielskich, socjoterapia, warsztaty zastępowania agresji dla dzieci i młodzieży, terapia rodzinna.
CENTRUM AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ "PRYZMAT" ul. Noniewiczza 91; 16 - 400 Suwałki tel. 87/565-02-58, 796 754 024 e-mail: przyzmat@pryzmat.org.pl, www.pryzmat.org.pl	Poradnictwo prawne, psychologiczne, mediacja, wolontariat.
SPECJALISTYCZNA PORADNIA ŻYCIA RODZINNEGO „NADZIEJA” przy parafii p.w. Św. Aleksandra, ul. E. Plater 2; 16-400 Suwałki tel. 87 5662053	Poradnictwo psychologiczne, prawne, pedagogiczne, rodzinne i duchowe.

VII. Analiza SWOT

Korzystając z metody analizy SWOT określono największe zagrożenia i szanse dla realizacji programu przeciwdziałania przemocy domowej w Powiecie Suwalskim.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • zaangażowanie i coraz większa kompetencja członków gminnych zespołów interdyscyplinarnych, • dobra współpraca podmiotów na poziomie powiatowym w ramach Koalicji na rzecz osób znajdujących się w sytuacjach kryzysowych, • działalność Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej (zespół specjalistów oraz hostel), • doświadczenie zdobyte w trakcie realizacji różnego rodzaju programów, • znajomość specyfiki środowiska i obszarów problemowych, • opracowane procedury postępowania Zespołu Interdyscyplinarnego, • dobrze przygotowana, stale doskonaląca swe kompetencje grupa specjalistów, • dostęp do superwizji pracy z rodziną, • bogata oferta programów korekcyjno-edukacyjnych, pomocowych i profilaktycznych w powiecie, • dostęp do dobrze opracowanych materiałów edukacyjnych i informacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej (w tym szeroki wybór mat. własnych), • szeroko prowadzone działania profilaktyczne środowiskowe w ramach corocznej Kampanii Białej Wstążki, projektów oraz stałych działań szkół, Policji, Poradni, PCPR • szeroka oferta organizacji pozarządowych i kościelnych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. 	<ul style="list-style-type: none"> • obciążenie zawodowe kadry pomocy społecznej, utrudniające efektywne prowadzenie pracy w klientem, • niski poziom środków finansowych własnych (powiatowych) na realizację zadań, • ograniczony dostęp do pomocy specjalistycznej na terenie gminnym, • brak możliwości stałej oferty pomocowej ze względu na uzależnienie od otrzymania dotacji, • silnie utrwalone w świadomości społecznej mity i stereotypy wywołujące działania przemocowe i utrudniające korzystanie z pomocy, • wysoki poziom tolerancji społecznej na stosowanie przemocy domowej • brak skutecznych mechanizmów kierowania osób stosujących przemoc na grupy korekcyjno-edukacyjne, • niepełna diagnoza problemów i potrzeb, • trudne warunki lokalowe, • brak mieszkań chronionych, • długa i mało skuteczna procedura kierowania osób na leczenie odwykowe, • niskie wynagrodzenia osób pracujących z osobami uwikłanymi w przemoc.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • zmieniająca się świadomość społeczna w postrzeganiu przemocy domowej, • możliwość pozyskiwania funduszy unijnych oraz dotacji celowych w zakresie przeciwdziałania przemocy, • możliwość korzystania z dobrych praktyk z Polski. • coraz większa otwartość społeczeństwa na korzystanie z pomocy specjalistycznej, • otwartość osób zaangażowanych w zakresie przeciwdziałanie przemocy na podnoszenie swoich kwalifikacji, • rozwijająca się współpraca powiatu z gminami i szkołami w ramach porozumień (projekty i wspólne przedsięwzięcia), • grupa członków ZI uczestnicząca w stałej Superwizji, • stałe działania edukacyjne, kampanie wpływające na wzrost świadomości społecznej, • funkcjonowanie instytucji asystenta rodzinnego, • aktywizacja mediów, • zaangażowanie szkół i środowisk lokalnych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, 	<ul style="list-style-type: none"> • wypalenie zawodowe kadry pomocy społecznej wskutek obciążenia pracą i niskimi wynagrodzeniami, • mała aktywność środowisk gminnych w realizacji programu, • brak środków finansowych własnych utrudniający pozyskiwanie środków zewnętrznych i ciągłość oferty pomocowej, • zmienność składu, brak zaangażowania członków ZI i nieumiejętność pomocy • brak współpracy pomiędzy gminami a powiatem, • trudności: komunikacyjne, finansowe oraz opieka nad małymi dziećmi uniemożliwiająca uczestniczenie w proponowanych formach pomocy, • niedostateczne wykorzystanie przez organy ścigania i wymiar sprawiedliwości istniejących narzędzi w pracy z osobami stosującymi przemoc (zakaz zbliżania się, nakaz opuszczenia lokalu, zobowiązanie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych), • niechęć do korzystania z pomocy wskutek zakorzenionych stereotypów lub doświadczeń, • brak informacji o formach pomocy.

VIII. Adresaci programu

Niniejszy program skierowany jest do:

- 1) społeczności lokalnej,
- 2) osób doznających przemocy domowej,
- 3) osób stosujących przemoc domową,
- 4) świadków przemocy domowej,
- 5) instytucji zajmujących się pomocą rodzinie,
- 6) organizacji pozarządowych,

Koordinator i partnerzy programu.

Rolę koordynatora realizacji programu w Powiecie Suwalskim pełni Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Suwałkach.

Partnerami w realizacji programu będą wszystkie podmioty tworzące Koalicję na rzecz osób znajdujących się w sytuacjach kryzysowych, które podpisały porozumienie o współpracy. Są to:

- Powiat Suwalski
- 9 Gmin: Gmina Bakalarzewo, Gmina Jeleniewo, Gmina Filipow, Gmina Przerośl, Gmina Raczki, Gmina Rutka-Tartak, Gmina Suwałki, Gmina Szypliszki, Gmina Wiżajny
- Sąd Rejonowy w Suwałkach
- Prokuratura Rejonowa w Suwałkach
- Komenda Miejska Policji w Suwałkach
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Suwałkach
- Centrum Edukacji Nauczycieli w Suwałkach
- Parafie Rzymsko-katolickie
- Placówki Oświatowe
- Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży w Suwałkach
- Środowiskowy Hufiec Pracy w Suwałkach
- Suwalskie Stowarzyszenie „Wybór”
- Dom Dziecka w Pawłówce
- Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej
- Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Samodzielny Publiczny Szpital Psychiatryczny w Suwałkach
- Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej
- Zarząd Okręgowy Polskiego Komitetu Pomocy Rodzinie w Suwałkach
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Suwałkach

IX. Cel główny, obszary działania i cele operacyjne programu

CEL GŁÓWNY

ZWIĘKSZENIE SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ ORAZ ZMNIEJSZENIE SKALI TEGO ZJAWISKA W POWIECIE SUWALSKIM

OBSZARY DZIAŁANIA:

OBSZAR 1: PROFILAKTYKA I EDUKACJA SPOŁECZNA

Cel operacyjny: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

OBSZAR 2: OCHRONA I POMOC OSOBOM DOZNAJĄCYM PRZEMOCY DOMOWEJ

Cel operacyjny: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób doznających przemocy domowej.

OBSZAR 3: ODDZIAŁYWANIA NA OSOBY STOSUJĄCE PRZEMOC DOMOWĄ

Cel operacyjny: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową.

OBSZAR 4: PODNOSZENIE KOMPETENCJI SŁUŻB I PODMIOTÓW REALIZUJĄCYCH ZADANIA ORAZ PROCEDUR WSPÓŁPRACY

Cel operacyjny: Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Obszar 1: PROFILAKTYKA I EDUKACJA SPOŁECZNA

CEL DZIAŁAŃ: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej

KIERUNKI DZIAŁAŃ	PRZYKŁADOWE DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI	PODMIOTY ZAANGAŻOWANE
1. Poszerzenie wiedzy na temat zjawiska przemocy domowej.	<p>A Prowadzenie badań, analiz dotyczących zjawiska przemocy domowej.</p> <p>B Monitorowanie zjawiska przemocy domowej przez lokalnych koordynatorów ZI.</p> <p>C Podsumowanie danych statystycznych i działań w zakresie przeciwdziałania przemocy podczas corocznego spotkania członków Koalicji.</p>	<p>- raport z badań, analiz,</p> <p>- coroczny raport podsumowujący,</p> <p>- roczne sprawozdanie.</p>	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Koordynatorzy ZI
2. Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy domowej.	<p>A Prowadzenie kampanii społecznych o charakterze lokalnym dot. przeciwdziałania przemocy domowej, promujących wartości rodziny i kształtowanie prawidłowych postaw w rodzinie (Dni rodziny, Postaw na Rodzinę, Biała Wstążka, inne).</p> <p>B Prowadzenie spotkań edukacyjnych przełamujących stereotypy, zapoznających z prawem (w środowisku i szkole).</p> <p>C Współpraca z podmiotami kościelnymi w zakresie edukacji osób przygotowujących się do zawarcia związku małżeńskiego oraz ich rodziców w zakresie przeciwdziałania przemocy .</p>	<p>- liczba kampanii,</p> <p>- liczba spotkań edukacyjnych,</p> <p>- liczba podmiotów kościelnych współpracujących,</p> <p>- liczba szkół współpracujących.</p>	PCPR, Komenda Policji, Poradnia psychologiczno - pedagogiczna, Centrum Edukacji Nauczycieli, szkoły, organizacje pozarządowe i kościelne ...

<p>3. Poprawa jakości działań profilaktycznych.</p>	<p>A Opracowanie i realizacja programów profilaktycznych w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową (warsztaty umiejętności wychowawczych, treningi umiejętności społecznych...).</p> <p>B Współpraca ze szkołami w zakresie realizacji programów profilaktycznych zapobiegających agresji i przemocy domowej (np. Szkolenie Młodzieżowych Liderów Fair Play, Randka bez przemocy, Szkoła Liderów Młodzieżowych. Organizacja Konkursów dla szkół, konferencji profilaktycznych).</p> <p>C Opracowywanie i upowszechnianie materiałów informacyjno - edukacyjnych na temat skutków działań przemocowych i promujących postawy nieprzemocowe.</p> <p>D Doskonalenie systemu informacyjnego i promocyjnego o formach i miejscach pomocy (ulotki, plakaty, informacja na stronach internetowych instytucji, szkół, gmin).</p> <p>E Prowadzenie poradnictwa dla rodziców w zakresie rozwijania nieprzemocowych umiejętności wychowawczych (konsultacje wychowawcze, spotkania edukacyjne, warsztaty umiejętności rodzicielskich).</p> <p>F Promowanie form spędzania czasu wolnego sprzyjającego wzmocnieniu więzi rodzinnych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba opracowanych i realizowanych programów profilaktycznych, - liczba podmiotów współpracujących w realizacji programów profilaktycznych - liczba opracowanych materiałów inf.-edukacyjnych - liczba konsultacji dla rodziców - liczba osób korzystających z poradnictwa 	<p>PCPR, GOPS-y, szkoły, GKRPA, policja, prokuratura, sąd rejonowy, poradnia psychologiczno-pedagogiczna, organizacje pozarządowe i kościelne...</p>
--	--	---	--

OBSZAR 2: OCHRONA I POMOC OSOBOM DOZNAJĄCYM PRZEMOCY DOMOWEJ

CEL DZIAŁAŃ: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób doznających przemocy domowej.

KIERUNKI DZIAŁAŃ	PRZYKŁADOWE DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI	PODMIOTY ZAANGAŻOWANE
1. Promocja współpracy instytucji, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom doznającym przemocy domowej oraz wypracowanie zasad współpracy.	<p>A Funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych.</p> <p>B Wspieranie tworzenia i działania punktów konsultacyjnych dla osób doznających przemocy domowej.</p> <p>C Rozwój form działalności Ośrodka interwencji Kryzysowej.</p> <p>D Rozwój grupa wsparcia oraz grup samopomocowych.</p> <p>E Współpraca instytucji samorządowych z organizacjami pozarządowymi i kościelnymi w zakresie pomocy osobom doznającym przemocy domowej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba posiedzeń ZI, - liczba osób/rodzin objętych pomocą w ramach ZI, - liczba utworzonych grup roboczych, - liczba posiedzeń grup roboczych, - wykaz form działania OIK, - liczba zlecanych i wspólnie realizowanych projektów. 	Gminne ZI, jst, organizacje pozarządowe i kościelne.
2. Upowszechnianie informacji i edukacja w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom doznającym przemocy domowej.	<p>A Rozpowszechnienie informacji o możliwościach i formach uzyskania pomocy (na stronie internetowej, broszurki i ulotki, plakaty).</p> <p>B Rozpowszechnianie informacji w ramach działania służb, w miejscach publicznych oraz podczas spotkań społeczności lokalnej.</p> <p>C Opracowanie i realizacja zajęć edukacyjnych kierowanych do osób doznających przemocy domowej w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc domową.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba opracowanych i upowszechnionych materiałów informacyjnych, - liczba lokalnych kampanii społecznych, - liczba zajęć, - liczba osób uczestniczących. 	PCPR, GOPS, policji, prokuratura, sąd rejonowy, poradnia psychologiczno-pedagogiczna, szkoły, organizacje pozarządowe i kościelne.
3. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy domowej.	<p>A Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego dla osób doznających przemocy domowej m.in.: psychologicznego, prawnego, socjalnego, rodzinnego, medycznego, zawodowego i rodzinnego.</p> <p>B Prowadzenie grup wsparcia i grup terapeutycznych dla osób doznających przemocy domowej.</p> <p>C Udostępnienie osobom doznającym przemocy domowej schronienia w całodobowym Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej.</p> <p>D Udzielanie informacji telefonicznej oraz pomocy w formie interwencji.</p> <p>E Ograniczanie liczby przesłuchań w sądzie na rzecz</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób/rodzin objętych pomocą w formie poradnictwa w poszczególnych miejscach pomocy. - liczba udzielonych porad specjalistycznych dla osób korzystających. - liczba prowadzonych grup wsparcia i grup terapeutycznych. - liczba osób biorących udział w grupach wsparcia i grupach terapeutycznych. 	PCPR, Gminne ZI, poradnia psychologiczno-pedagogiczna, organizacje pozarządowe.

	<p>przesłuchań w Niebieskim Pokoju;</p> <p>F Specjalistyczna pomoc dzieciom, doznającym przemocy domowej, w tym przemocą seksualną organizowaną na terenie najbliższym dzieciom, m.in. na terenie szkół (konsultacje indywidualne i zajęcia grupowe, zajęcia socjoterapeutyczne).</p> <p>G Włączenie osób doznających przemocy w projekty oferujące podniesienie kwalifikacji i ułatwiające znalezienie pracy.</p> <p>H Organizacja innych form pomocy dla osób i rodzin, które doświadczyły przemocy umożliwiających reintegrację rodziny, rozwój osobowy i społeczny (wolontariat, asystent rodzinny, spotkania, wyjazdy intergacyjno-edukacyjne).</p> <p>I Monitoring skuteczności pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób, którym udzielono schronienia w SOW. - liczba osób korzystających z informacji telefonicznej (podjętych interwencji). - liczba przesłuchań osób dorosłych, dzieci w Niebieskim pokoju. - liczba osób włączonych w projekty mające na celu podniesienie kwalifikacji. - liczba innych organizowanych form pomocy osobom doznającym przemocy domowej. - liczba osób monitorowanych (liczba osób, u których przemoc ustała). 	
--	---	--	--

OBSZAR 3: ODDZIAŁYWANIE NA OSOBY STOSUJĄCE PRZEMOC DOMOWĄ

CEL DZIAŁAŃ: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową.

KIERUNKI DZIAŁAŃ	PRZYKŁADOWE DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI	PODMIOTY ZAANGAŻOWANE
<p>1. Tworzenie i rozszerzanie oferty oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową przez instytucje, a także podmioty oraz organizacje pozarządowe, wypracowanie zasad współpracy pomiędzy tymi instytucjami i podmiotami oraz organizacjami pozarządowymi.</p>	<p>A Opracowanie programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych i psychologiczno-terapeutycznych oraz programu wspierającego dla osób stosujących przemoc domową w warunkach wolnościowych i w jednostkach penitencjarnych;</p> <p>B Przygotowanie i przekazanie informacji o oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc dla sądu rejonowego, prokuratury rejonowej, Miejskiej Komendy Policji oraz wszystkim gminom.</p> <p>C Udostępnienie informacji o realizowanych programach w środowisku lokalnym (na stronie internetowej, ulotkach, plakatach).</p> <p>D Włączanie do projektów zapisów umożliwiających realizację programów korekcyjno-edukacyjnych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, - liczba i rodzaj programów terapeutycznych - przekazanie informacji o programach. 	<p>PCPR, partnerzy społeczni, sąd rejonowy, prokuratura.</p>
<p>2. Interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy domowej.</p>	<p>A Stosowanie procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty i motywowanie osób stosujących przemoc do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym.</p> <p>B Izolowanie osób stosujących przemoc domową poprzez orzekanie eksmisji, zakazu kontaktu lub określenie sposobu kontaktu.</p> <p>C Prowadzenie postępowań w sprawach związanych z przemocą domową.</p> <p>D Sądowe zobowiązanie osób stosujących przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym oraz leczenia odwykowego oraz wykonywania prac społecznie użytecznych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba sporządzonych formularzy Niebieskich Kart, - liczba rodzin objętych NK, - liczba spraw zakończonych w wyniku ustania przemocy domowej (spraw zakończonych w wyniku braku zasadności), - liczba wszczętych postępowań oraz odmów wszczęcia postępowania, - liczba zakończonych postępowań poprzez akt oskarżenia/poprzez umorzenie postępowania, - liczba zatrzymań osób stosujących 	<p>GOPS-Y, komenda policji, sąd rejonowy, prokuratura.</p>

		<p>przemoc domową.</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba zastosowanych środków zapobiegawczych. 	
<p>3. Realizowanie wobec osób stosujących przemoc domową, programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych zmierzających do zaprzestania przemocy domowej oraz programów psychologiczno-terapeutycznych i programów wspierających dla osób stosujących przemoc domową zmierzających do utrwalenia i wzmocnienia zmian zapoczątkowanych oddziaływaniami korekcyjno-edukacyjnymi lub psychologiczno-terapeutycznymi.</p>	<p>A Realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych w relacjach partnerskich, rodzicielskich i dla młodzieży przejawiającej zachowania agresywne.</p> <p>B Realizacja programów terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową.</p> <p>C Monitorowanie osób uczestniczących w zajęciach korekcyjno-edukacyjnych i programów psychologiczno-terapeutycznych w okresie 3 letnim.</p> <p>D Badanie skuteczności programów oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową i programów psychologiczno-terapeutycznych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba realizowanych programów, - liczba osób uczestniczących w programach korekcyjno-edukacyjnych, - liczba osób, które uczestniczyły w programach terapeutycznych, - liczba osób, które po ukończeniu programu powróciły do stosowania przemocy domowej. 	<p>PCPR, ZI, Służba więzienna, sąd rejonowy, służba kuratorska.</p>

OBSZAR 4: PODNOSZENIE KOMPETENCJI SŁUŻB I PODMIOTÓW REALIZUJĄCYCH ZADANIA ORAZ PROCEDUR WSPÓŁPRACY

CEL DZIAŁAŃ: Podniesienie jakości i dostępności świadczonych usług poprzez zwiększenie kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

KIERUNKI DZIAŁAŃ	PRZYKŁADOWE DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI	PODMIOTY ZAANGAŻOWANE
1. Zwiększanie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.	A Organizacja lokalnych szkoleń zwiększających kompetencje członków ZI w ramach: - zespołów gminnych, - poszczególnych służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej, - członków Koalicji.	- liczba szkoleń zorganizowanych dla członków Koalicji, - liczba szkoleń zorganizowanych w gminach dla członków zespołów interdyscyplinarnych - liczba szkoleń zorganizowanych dla poszczególnych służb. - liczba przeszkolonych osób.	Członkowie koalicji.
2. Wzmacnianie kompetencji zawodowych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.	A Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami doznającymi przemocy domowej i z osobami stosującymi przemoc, w formie m.in.: superwizji, coachingu, grup wsparcia.	- rodzaje prowadzonych form wsparcia, - liczba osób biorących udział w tych formach	Członkowie koalicji.
3. Usprawnianie procedur interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc domową oraz programu ochrony osób doznających przemocy domowej.	A Wdrożenie jednolitych procedur opracowanych przez Urząd Wojewódzki w Białymstoku dot. pracy ZI i pracy nad ich usprawnianiem. B Udoskonalanie procedur dotyczących pracy z osobą stosującą przemoc domową. C Usprawnienie procedur wymiany informacji.	- wdrożone procedury, - liczba spotkań poświęconych pracy nad wdrożeniem procedur.	Członkowie koalicji.
4. Realizacja wspólnych projektów w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.	A Współpraca podmiotów wchodzących w skład Koalicji w tworzeniu projektów. B Realizacja projektów w ramach porozumień.	- liczba opracowanych projektów do realizacji, - liczba projektów przyjętych do realizacji, - liczba zawartych porozumień.	Powiat, gminy.

X. Przewidywane efekty i wskaźniki realizacji programu

Efekty:

- Zmniejszenie rozmiarów przemocy domowej.
- Poprawa dostępu do informacji.
- Poprawa bezpieczeństwa rodzin.
- Poprawa warunków rozwojowych dla dzieci i młodzieży.
- Podniesienie poziomu wiedzy dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie skutków stosowania przemocy domowej.
- Spadek liczby przypadków przemocy domowej.
- Pogłębienie wiedzy społecznej o zjawisku przemocy domowej i sposobach radzenia sobie z tym problemem.
- Promowanie metod wychowawczych bez użycia przemocy.
- Zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy domowej.
- Wzrost liczby osób profesjonalnie pomagających osobom doświadczającym i stosującym przemoc domową.

XI. Źródła finansowania programu

- Środki budżetowe Powiatu Suwalskiego.
- Środki z budżetu Państwa (programy celowe, dotacje).
- Środki z budżetów gmin /(środki z funduszu alkoholowego...).
- Środki unijne (EFS, Fundusze EOG ...).
- Środki pozabudżetowe pozyskane przez organizacje pozarządowe.
- Sponsorzy i inne źródła dochodu.

XII. Ewaluacja i monitoring programu

Realizacja programu będzie podlegała monitoringowi: wskazane podmioty w zakresie swoich kompetencji zbierają dane statystyczne oraz sporządzają cykliczne sprawozdania. Zostaną one ujęte w zestawieniu zbiorczym każdego roku po przekazaniu ich do koordynatora programu. Zebrane dane będą udostępniane na stronie internetowej w formie sprawozdania z realizacji programu.

W oparciu o zebrane dane rokrocznie dokonywana będzie również ewaluacja programu. Ewaluacja ma dostarczyć informacji, czy cele programu są właściwie realizowane, jaka jest trafność przyjętych sposobów realizacji, jaka skuteczność i efektywność programu oraz wskazać potrzebne zmiany na przyszłość.

Program ma charakter otwarty. Zmieniające się uwarunkowania prawne i organizacyjne mogą wpłynąć na konieczność jego uzupełnienia.